Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

היינט 10 זייטען.

AJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען

לאדזשער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr 204	Łódź, Niedziela 1 września 1929 r.	זיבעטער יאהרגאנג	לאדז, זונטאג כו מנחם אב תרפ״ט	204

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקויער 21, טעל. 24-71

די שרעקליכע שחיטה אין צפת

28 דערהרג׳עטע יודען, צעהנדליגער פערוואונדעטע

מחנות בעדואינער פון סיריען און עבר־הירדן זיך אריינגעריסען קיין א״י

די קאלאניעס פון גליל העליון און גליל התחתון זענען בעדראהט

קאאירא, (יט״א טעלעגראפיש פון ירושלים מעלדעט מען: אין צפת זענען אויסגעבראכען אונרוהען. אראבישע באנדעס האבען אונטערגעצינדען די שטאט, רויבענדיג די הייזער און די געוועלבער. אראבער בעפאלען די יודען. ביז איצט האט מען פעסטגעשטעלט 8 טויטע און פיל פערוואונדעטע. צווישען די פערוואונדעטע געפינט זיך דער בעוואוסטער ספרד׳ישער אדוואקאט תולידונו. די גאנצע יודישע בעפעלקערונג האט זיך קאנצענטרירט אין די רעגירונגס־בנינים און אין שפיטאל.

שפעטערדיגע ידיעות מעלדען וועגען 9 דער־הרג׳עטע יודען. די אראבער האבען צוערשט אונטערגעצינדען די ריזיגע גאפט־סקלאדעס פון דער ענגלישער פירמע „שעל פעטראליום קאמפ.״ דאס פייער האט זיך דאן אריבערגעכאפט אויף די אנדערע געביידעס פון שטאט. די רעגירונג האט ארויסגעשיקט קיין צפת מעדיצינישע הילף און א סאניטאר־אויטא.

ירושלים, 31. (יט״א) דער פאגראם אין צפת האט זיך אנגעהויבען דאנערשטאג 6 פערנאכט. ארום האלבע נאכט איז אנגעקומען ענגליש מיליטער פון טבריה. דאס איז שוין געווען 2 שעה נאכ׳ן פאגראם. דער פאגראם איז פארגעקומען אין ספרד־ישען קווארטאל. 7 יודען זענען הער׳הרג׳עט געווארען. עטליכע הייזער פערברענט. די אראבער זענען אויך אנגעפאלען אויף די קינדער פון בית־יתומים. דער בית־יתומים איז פערברענט. פערוואונדעט איז געווארען דער דירעקטאר און איין בעאמטער פון בית־יתומים. דער בעאמטער הייסט שמואל גרינשטיין.

צווישען די דער׳הרג׳עטע אין צפת געפינען זיך דער פעדאגאג אפריאט, דער שאפער מאיר קאפלאן און דער זוהן פון הרב קלער. צווישען די שווער פערוואונדעטע געפינט זיך אויך אן אראבער פיטציסט פון עבר הירדן וועלכער האט פערטיידיגט די יודען.

קאאירא, (יט״א טעלעגראפיש) פון ירושלים מעלדעט מען, אז דער גאנצער ישוב איז אויפגע־ציטערט געווארען פון דער שחיטה אין צפת, עס זע־נען דא 22 דער׳הרג׳עטע. דער חורבן איז זעהר ענהליך צו חברון. דאס אומגליק איז נאך גרעסער דערמיט, וואס די רעגירונג וואלפט ארויף די שולד אויף יודען.

לאנדאן, 31. (יט״א טעלעגראפיש).
אין משך פון היינטיגען טאג האט מען אין צפת ווידער געפינען 6 יודישע הרוגים. די מיליטערישע מאכט האט עוואקואירט פון צפת די פרויען און קינדער.

אין צפת האבען יודען אויפמערקזאם געמאכט אויף דער געפאהר

קאאירא, 31 (י. ט. א. טעלעגראפיש) פון ירושלים טעלעפאנירט מען, אז נישט קוקענדיק אויף דעם וואס די יודען האבען אויפמערקזאם געמאכט אויף דער דראהענדער לאגע אין צפת איז דארט נישט געווען קיין שום מיליטער, נאר א נישטיגע צאהל פאליציאנטען.

הונגער אין צפת

קאאירא, 31. (יט״א טעלעגראפיש)
פון צפת קומען אן ידיעות וועגען דער שרעק־ליכער לאגע אין וועלכע עס געפינען זיך די יודען, וואס זענען קאנצענטרירט אין די רעגירונגס־בא־ראקען. עס הערשט דארט א מורא׳דיגער הונגער, מען האט מורא, אז עס זאל נישט אויסברעכען קיין עפידעמיע.

מחנות אראבער אריבער די סירישע גרעניץ

לאנדאן, 31. (א. ט. א.) דאס ענגלישע קאלאניאל מיניסטעריום האט פערעפענטליכט א קאמוניקאט, אז בעדייטענדע מחנות אראבער זענען איבער דער סירישער גרעניץ אריינגעדרונגען קיין פאלעסטינא, ס׳זענען ארויסגעשיקט געווארען אעראפלאנען כדי צו שטערען דעם צושטראם פון די אראבער קיין פאלעסטינא.

קאאירא, 31. (יט״א טעלעגראפיש) היינט זענען אריבער פון סיריען און עבר־הירדן גרויסע מחנות אראבער. א סך פון זיי זענען ארעסטירט געווארען.

ווייטערדיגע רשימה פון די געפאלענע

ירושלים, 31. (יט״א טעלעגראפיש).
אין שפיטאל זענען פון די שווערע וואונדען געשטארבען:

בן שמעון, לוי יעקב מאלמאן און 1 אומבע־קאנטער.

אין תל אביב איז פון די וואונדען געשטארבען שררי.

אין חיפה — באר טוביה, אברהם יעקב ראד־קאווער.

אין ירושלים׳ער שפיטאל זענען געשטארבען די שווער פערוואונדעטע: אלתר זעלצי, אליהו אבושחיר, אריה דוב ישראל קאפלאן, (פון ווילקאמיר) יעקב מאטרמאן, שלמה דונקאל (פון סלא־נים) שמעון בן צביר (פון פערסיען) און 2 אומבע־קאנטע.

משמר הירדן און יסוד המעלה בעלאגערט פון אראבער

קאאירא, 31. (יט״א טעלעגראפיש)
די לאגע אין גליל העליון און גליל התחתון איז זעהר ערנסט. די יודישע קאלאניעס מעבר הירדן און יסוד המעלה זענען בעדראהט. די קאלאניעס זענען בעלאגערט פון אראבער. ביידע קאלאניעס זענען איזאלירט פון דער וועלט.

ירושלים הונגערט

ירושלים, 30. (יט״א טעלעגראפיש)
דער אפראוויזאציע־צושטאנד אין ירושלים איז זעהר ערנסט. אין דער אלטשטאט האבען 2500 מאן נישט קיין שטיקעל ברויט. אין עין חרוד האט מען אנגעהויבען די פעלד־ארבייטען, קיין ירושלים איז ארויסגעשיקט געווארען דער ערשטער טראנספארט תבואה.

דער גאנצער עמק חרוב?

ביירוט, 31. (יט״א טעלעגראפיש) די אראב־בישע פרעסע אין ביירוט און דמשק ברענגט אומ־גלויבליכע ידיעות וועגען די געוואלטיגע חורבנות, וואס די אראבער זאלען האבען אנגעמאכט אין די קאלאניעס פון עמק. לויט די דאזיגע ידיעות זאל דער גאנצער עמק זיין חרוב. די קאלאניעס עין חרוד, תל־יוסף און בית אלפא זאלען זיין פערברענט

פאליציי שיסט און פערוואונדעט שטערבליך זעקס יודען

ירושלים, 31. (יט״א טעלעגראפיש).
פון צפת מעלדעט מען, אז די פאליציי האט היינט געשאסען און שטערבליך פערוואונדעט 6 יודען. די פאליציי האט געהערט א גערויש ביי די פאליציי־בנינים, וואו עס איז קאנצענטרירט די יודישע בעפעלקערונג פון צפת. די פאליציי האט געשאסען און שטערבליך פערוואונדעט 6 יודען. איין יונגעל איז באלד געשטארבען.

אבגעשלאגען א אראבישען אנפאל אויף בית-שאן

לאנדאן, 31. (יט״א טעלעגראפיש).
דער „איווינינג סטענדערד״ ברענגט א ידיעה וועגען גרויסע קאמפען אין בית שאן, א בריטישע קרייצער שיף האט געעפענט א פייער אויף די אנפאלענדע אראבער. עס זאלען זיין 30 טויטע און 40 פערוואונדעטע. דער יט״א פארשטעהער פון קאאירא בעשטעטיגט נאך נישט די ידיעה.

אנטי־יודישע אונרוהען אין באגדאד

לאנדאן, 31 (יטא״ טעלעגראפיש).
פון באגדאד מעלדעט מען וועגען ריזיגע אראבישע דעמאנסטראציעס. די אראבער זענען אנגע־פאלען אויף א יודישען קרעמער, וועלכער האט פער־טיידינענדיג זיין לעבען אויסגעשאסען און פער־וואונדעט א מוזולמענער, די אראבער זענען דער־מאלט אנגעפאלען אויף יודען, עטליכע פערזאן זענען פערוואונדעט, דער יודישער קרעמער איז אפ־געפיהרט געווארען אין שפיטאל, די פאליציי האט צוטריבען די דעמאנסטראציע.

קאאיבא, 31 (יט״א טעלעגראפיש).
די לאגע אין צפון ארץ־ישראל איז מורא׳־ריג געשפאנט. עין גנים איז עוואקואירט. די ישו־בים אין צפון זענען אין פולשטענדיגער פער־צווייפלונג. אויב ס׳וועט נישט אנקומען קיין באל־דיגע ראדיקאלע הילף, שטעהט פאר א פולשטענ־דיגער חורבן פון די ישובים. די ענטוישונג צוליב דער בעציהונג פון דער צענטראלער רעגירונג אין לאנדאן איז אונגעהויער.

לעצטער בעריכט פון קאלאני־יען מיניסטעריום

לאנדאן 31 (א.ט.א. דאס ענגלישע קא־לאניען־מיניסטעריום האט שבת אין אוונט פער־עפענטליכט פאלגענדען בעריכט וועגען דער לאגע אין ארץ ישראל:

אונזערע בעוואפענטע שטרייט־כחות האלטען די וויכטיגסטע צענטרען אין פאלעסטינא פון צפת אין צפון ביז באר־שבע און דרום. אין דאזיגען געביט איז רוהיג. עס ווערט געמעלדעט, אז בעדואי־נער פון סני סיריען און עבר־הירדן דראהען אריינצומארשירען קיין פאלעסטינא און אייניגע זענען שוין די גרעניץ איבערגעגאנגען. ענגלישע אעראפלאנען און פאנצער־אויטאס זענען ארויסגע־שיקט געווארען, בכדי נישט צו דערלאזען צו דער דאזיגער געפאהר. צוויי אעראפלאנען פון דער קריגס־שיף קוראדזשעס געפינען זיך שוין אין גזה.

בעת די נעכטיגע אונרוהען אין יפו זענען לויט די לעצטע מעלדונגען דער׳הרג׳עט געווארען 10 יודען און 2 אראבער 29 יודען און 4 אראבער זענען פערוואונדעט געווארען.

פאליציי-וואך פאר די בנינים פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לאנדאן

לאנדאן, 31. (יט״א טעלעגר.) די בנינים פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לאנדאן ווערען אפגעהיט פון [illegible] פאליציי־אבטיי־לונגען, ווייל מען האט מורא פאר איבערפאלען מצד אראבישע סטודענטען.

ראפארט פון גענעראל-קאנסול זב׳ ישעווסקי

ווארשא, 1 [illegible] 3. (טעלעפאניש) דאס אויסערן־מיניסטעריום האט [illegible] בעקומען פונ׳ם פוילישען גענעראל־קאנסול אין פאלעסטינא זבישעווסקי א ראפארט [illegible] זענען די גע[illegible] בטהענישען. אינ׳ם ראפארט זערט אויפגעגעבען דער אלגעמיינער סכום פון די פער־לוסטען בעי [illegible] קאמפש לויט׳ן דאזיגען ראפארט זענען נעפאלען 93 יודען, 46 מוזולמענער און 4 קריסטען. פערוואונדעט זענען געווארען 153 יודען, 73 מוזול[illegible] [illegible] און 12 קריסטען לייכט פערוואונדעט זענען 6 [illegible] 11 יודען 46 מוזולמענער און 4 קריסטען. בלויז א[illegible] אין חברון זענען אומגעקומען 65 פערזאן צווי־שען 5 [illegible] א רב הראשי, 8 אמעריקאנער סטודענטען און 15 פ[illegible] [illegible] פוילישע בירגער.

דראמאטישער געשפרעך מיטן נציב=העליון

„מיר וועלען זיך נישט לאזען אויסשעכטען, ווי די שאף" — רופט אויס דער פערטרעטער פון אגענץ צו סער טשענסלאר, וועלכער פערטיידיגט די אראבער געגען די יודען

קאאירא, 31 (יט"א טעלעגראפיש).

פון ירושלים טעלעגראפירט מען: דירעקטאר הופיען און אדוואקאט הארארוויץ האבען אלס פערטרעטער פון דער יודישער אגענץ אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט'ן נציב העליון טשענסלאר און זיין שטעלפערטרעטער לוק, דער רעזולטאט פון דער קאנפערענץ איז אן אומגעהויערע ענטוישונג. די רעגירונגס-פארשטעהער האבען נישט ארויסגעוויזען קיין שום פערשטענדניש פאר דער גרויסער אמקיים פון דער לאגע.

אדוואקאט הארארוויץ איז שארף ארויסגעטרעטען געגען דער פארערונג פון לוק'ן צו ענטוואפענען די יודישע זעלבסטשוץ, דאס בעדייט, אז די רעגירונג האט אפיציעל אויסגעדריקט אומצוטרוי דער יודישער בעפעלקערונג און זי פעראנטווארטליך געמאכט פאר מעשים, וועלכע זענען גארנישט געשעהן.

טשענסלאר האט פערטיידיגט די פעראהרערונגען, וואס די אראבישע אנפיהרער האבען ערקלערט, אז אויב מ'וועט נישט אפנעהמען דאס געווהר ביי די יודען, וועט דאס נאך מעהר אויפרייצען די אראבישע מאסען, דערביי האט טשענסלאר געגעבען צו פערשטעהן, אז ער האלט נישט די יודען פאר די בעפאלענע, נאר ער האלט ביידע צדדים פאר 2 גלייכע לאגערס. טשענסלאר האט אנגעוויזען אז די אומרוהען אין צפת זענען ארויסגערופען געווארען דורך יודען, וועלכע האבען געשאסען אין אראבישען המון.

די רעקטאר הופיען האט איבערגעהיסען דעם נציב העליון און איהם אנגעוויזען, אז דאס איז נישט אמת, די אמוהותקיים פון די אראבער האט גארנישט קיין גרעניץ, נישט קוקענדיג אויף די שחיטות אין חברון און מוצא האט קיין איין אראביש דארף נישט געליטען, און סוף-כל-סוף, האט הופיען אויסגעשריען, וועלען מיר זיך דאך נישט לאזען אויסשעכטען ווי די שאף!

דאן האט די דעלעגאציע דערמאהנט דעם דריטען פאגראם אין צפת, אויף וואס לארד טשענסלאר האט געענטפערט, אז די לאגע איז שוין דארט בעהערשט.

דיר הופיען האט אנגעוויזען, אז די לאגע אין טבריה איז געפעהרליך.

— מיר ווילען געווהר און האגר, כדי צו קענען שטארבען ווי פערטיידיגער פון אונזערע פאמיליעס, האט דיר הופיען געזאגט, אין חררה האט אונזער זעלבסטשוץ אפגעשלאגען דעם געפעהרליכען אנגריף פון די אראבער. שוין נאך אלעמען איז אנגעקומען די פאליציי און קאנפיסקירט דאס געווהר פון אונזער זעלבסטשוץ, וועלכע האט פערטיידיגט דאס לעבען פון זיך אליין, פרויען און קינדער.

אויף דעם אלעם האבען די הויכע בעאמטע גארנישט געענטפערט, די דעלעגאציע האט דאן געפרעגט, וואס ס'וועט זיין מיט די בעאמטע אין חברון, וועלכע האבען אריינגעפיהרט אין טעות די יודען, געגעבען זיי פאלשע פערזיכערונגען און צום סוף אפילו נישט געגעבען די מינדעסטע הילף. אויך אויף דעם איז קיין ענטפער נישט געקומען.

די דעלעגאציע האט דאן געבעטען הילף פאר די געליטענע פון די געשעהענישען.

לארד טשענסלאר האט געענטפערט, אז דעם ענין וועט בעטראכט ווערען, דאגעגען לוק האט געענטפערט, אז ער האט געהערט, אז די יודען זאמלען איצט פאר די געליטענע ריזיגע געלד-סומען.

די באלפור=דעקלאראציע וועט רעאליזירט ווערען

בריף פון לארד באלפור צו פרעז. וויצמאן

לאנדאן, 30 (י.ט.א.) טעלעגראפיש) לארד באלפור האט ארויסגעשיקט א בריף צום פרעזידענט וויצמאן אין וועלכען ער שרייבט: טייערער הער וויצמאן!

די געשעהענישען אין א"י וועהען אין מיר די געפילען פון שארפער אויפרעגונג און עקעל, זיי קענען אבער נישט ענדערען מיין טיפען גלויבען אין דער געשיקטער פאליטיק, וואס ווערט געפיהרט אין א"י דורך אייך און אייערע חברים ביים מאנדאטן-סיסטעם מיט אלע שוועריגקייטען וואס זענען דערמיט פערבונדען.

די בריטישע אימפעריע און אלע מלוכות, מיט וועלכע זי איז פערבונדען האבען פייערליך דעקלארירט צו פערוואנדלען פאלעסטינא אין א נאציאנאלע היים. די דאזיגע פאליטיק זהארמאנירט מיט דער ליבעראלער געזעלשאפטליכער מיינונג פון דער מערב-ציוויליזאציע און אין אלע וועלט טיילען. די ערפילונג פון דער דאזיגער אויפגאבע איז גאראנטירט געווארען דורך דער הבטחה פון דער בריטישע אימפעריע. די פערפליכטונג איז געגעבען געווארען און כ'בעט מיר צו גלויבען, אז געשטיצט איהר איז נישטא קיין שום סיבות מורא צו האבען, אז זי קען ווערען נישט רעאליזירט.

אייער אויפריכטיג איבערגעגעבער

(—) באלפור.

נציב העליון לארד טשענסלאר

זיך נישט אנגעגעבען אין דימיסיע

ווארשא, 31 (י.ט.א. טעלעגראפיש) אין צוזאמענהאנג מיט דער ידיעה פון „יונייטער פרעס" אין דער היינטיגער פוילישע פרעסע, אז לארד טשענסלאר האט זיך אפגעגעבען אין דימיסיע, האט די יודישע טעלעגראפען אגענטור אנגעפרעגט וועגען דעם אין לאנדאן פון דארט איז אנגעקומען אנ'ענטפער, אז די דערמאנטע ידיעה שטימט אבסאלוט נישט מיט דער ווירקליכקייט.

מיטגלידער פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט פון אדמיניסטראטיווען ראט און אגענץ

טעלעגראפיש ארויסגערופען געווארען קיין לאנדאן

ווארשא, 31. (טעלעפאניש) די מיטגלידער פון ציוניסטישען אקציאנס קאמיטעט און די מיטגלידער פון אדמיניסטראטיווען ראט פון דער יודישער אגענץ האבען בעקומען טעלעגראפישע אויפפאדערונגען אויף מיטוואך צו קומען קיין לאנדאן. דארט וועט פארקומען א דרינגענדע בעראטונג אין צוזאמענהאנג מיט די געשעהענישען אין א"י.

ענגלאנד וועט אפרופען די שול=דיגע בעאמטע

און געבען ענטשעדיגונג

וויען, 31 (ספ.טעל.) ווי די לאנדאנער פרעסע טיילט מיט האט דער וויצע קאלאניען-מיניסטער לארד פאספילד בעת זיין קאנפערענץ מיט פ"אפ. וויצמאן ערקלערט, אז די רעגירונג וועט אפרופען פון א"י די בעאמטע, וואס האבען זיך פערהאלטען פאסיוו בעת די לעצטע געשעהענישען. די רעגירונג וועט בעשטימען אנ'ענטשעדיגונג די יודישע קאלאניסטען פאר די שאדענס וואס זיי האבען געליטען.

דער מיניסטער האט ווייטער ערקלערט, אז די רעגירונג שטעהט ווייטער אויפ'ן באדען פון דער באלפור-דעקלאראציע און אז די יודישע קאלאניזאציע פון א"י וועט ווייטער געשטיצט ווערען נאך שטארקער ווי ביז איצט.

א בשורה טובה פאר ארטאדאקסישע עלטערן!

די לייטונג פון ארטאדאקסישען לעהר=אנשטאלט „דרכי=נעם" לודז, קילינסקי 50 טעלעפאן 35=26

מאכט בעקאנט, אז נאך גרויסע מיה איז אונז געלונגען צו ערפילען דעם וואונש פון די עלטערן, נעמליך: צו עפענען צום נייעם שול=יאהר

גימנאזיאל=קורסען

אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען שול-דירעקטאר ז. פויזנער. פארלויפיג ווערט געעפענט IV, V און VI קל. גלייכצייטיג איז אויך געעפענט געווארען העכערע מחלקות אין די „מתיבתא לתלמוד ולהוראה" אום צו ערמעגליכען די תלמידים זיך צו פערפאלקאמען אי אין למודי קדש, אי אין למודי חול.

איינשרייבונגען ווערען אנגענומען אין די קאנצעלאריע פון 9—1 און פון 4—7 אוועגד.

די דירעקציע.

Dr. med. JELENKIEWICZ

אינערליכע קראנקה. (הארץ-קראנקהייטען)

צוריקגעקעהרט

23 זאוואדזקא 23

טעלעפאן 46-75

נעמט אן פון 6—7 אוו.

POWRÓCIŁ

Dr. med.

P. Langberg

10 Zawadzka 10

telefon 6-30.

Przyjmuje od godz. 9—1

i od 5—8 w. 6779

קוראטאריום פאר די בית-יעקב-שולען

צעגעלניאנא 24, טעל. 70 28

פירמאוויטש 15, טעל. 70-27

צעגעלניאנא 3

א איבעראשענדע בשורה!

צום שול=יאהר 1929/30 ווערט געעפענט אין צענטרום שטאט צעגעלניאנא 3

א צענטראלע בית=יעקב=שולע

אין וועלכע ס'וועט זיין: 1) VIII קל. טעכטער=גימנאזיום, 2) פאר- און נאכמיטאגדיגע 7=קל. פאלקס=שולע, 3) אווענד-קורסען און פאך=אויסבילדונג פאר ערוואקסענע, 4) פאר- און נאכמיטאג'דיגע פרעבעל=שולע.

די פרייזן צוגענגליכע.—די שולע איז מיט רעגירונגס-רעכט.—איינשרייבונגען ווערען אנגענומען אין אונזערע בית-יעקב-שולען צעגעלנ. 24 און פירמאוויטש 15 פון 9—12 און 3—6 נ"מ

אכטונג, שילערינס! אלע מוזט איהר זיך מעלדען דינסטאג, דעם 3-טען ווזשעשען, 9 א זייגער פריה אין דער שולע.

די לייטונג.

די לייטונג פון דער לעהר-אנשטאלט

„דרכי נועם"

לאדז, קילינסקא 50, טעל. 26=35

מאכט בעקאנט, אז ס'זענען נאך פערבליבען עטליכע פרייע פלעצער אין די מחלקות ו', ז' און מתיבתא.

שילער ווערען אנגענומען אין דער קאנצעלאריע יעדען טאג פון 9 ביז 2 מיטאג און פון 4 ביז 7 אווענד.

די למודים הויבען זיך אן כ"ו מנחם אב הבע"ל (דעם ווזשעשען 1929).

די לייטונג.

א הערצליכען פאהרט=געזונד

ווינשען מיר אונזער ליבע מוטער, שוויגער-מוטער און באבע

רחל יוכבד דינאבורסקא

מיט איהר טאכטער טילי, צוליב זייער צוריקקעהר נאך אמעריקא

ברוך קרימאלאווסקי, פרוי און קינדער

די 7=קלאסיגע שולע פון

ב. האמער, ווסכאדניא 45

מאכט בעקאנט, דאס שילער ווערען אנגענומען אין אלע קלאסען אין דער קאנצעלאריע יעדען טאג פון 10—2 נאכמ. און פון 4—8 אווענד. די שולע פארבערייטעט אין דער 2-טער קלאס פון יודישען גימנאזיום.

עס עקזיסטירט אויך א מוסטערהאפטע פרעבעל=שולע.

די למודים פאנגען אן דעם 3,9 ד. י.

מיט אכטונג ב. האמער, ווסכאדניא 45.

אכטונג, בעקער-מייסטער איז לאדז!

היינט, זונטאג, דעם 1-טען סעפטעמבער, 6 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר אין אייגענעם לאקאל, ווסכאדניא 57

א דרינגענדע פערזאמלונג

פון אלע בעקער=מייסטער איז לאדז

כדי צו בעהאנדלען די דראהענדע לאגע אין פאך.

מיר בעטען, אז קיין איין בעקער-מייסטער זאל נישט פעהלען.

בעמערקונג: גלייכצייטיג בעטען מיר די פערוואלטונגס מיטגלידער צו קומען היינט, 5 א זייגער נאכמיטאג צו א פערוואלטונגס-זיצונג.

עלטסטער פון צעך משה פאזנאנסקי

Dr.

M. Wolfson

צוריקגעקעהרט.

אריגינעלע אינדישע גומי

ווייסע צו זוילען אין אלע ארט דיקקייטען און אין אלע קוואנטומס פערקויפט

Fabryka Obuwia „WEINLEN"

Łódź, Żeromskiego 99, tel. 60-99.

DYREKCJA

GIMNAZJUM

Humanistycznego Męskiego

I. Kacenelsona

Cegielniana 28, tel. 51-79

איז מודיע, אז נייע איינשרייבונגען פון שילער נעהמט אן ד, קאנצעלאריע טאג-טעגליך פון 11—2 פארמ. און פון 4—7 נאכמ.

5000 סערטיפיקאטען פאר פריוויליגע

צו פערטיידיגען דעם ישוב אין א"י

פאדערט די ציוניסטישע ארגאניזאציע אין פוילען

ענגלישער פאלקאווניק — ארגאניזאטאר פון אראבישען אויפשטאנד

5000 סערטיפיקאטען פאר פריוויליגע

פאדערט די ציוניסטישע ארגאניזאציע אין פוילען

וו א ר ש א, 31 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די ציוניסטישע ארגאניזאציע אין ווארשא האט זיך געווענדעט צו דער עקזעקוטיווע אין לאנדאן מיט א דעפעשע אין וועלכער זי ווייזט אן, אז עס מעלדען זיך כסדר פריוויליגע, וואס ווילען ארויספאהרען קיין ארץ-ישראל. צוליב דעם פאדערט די ציוניסטישע ארגאניזאציע אז עס זאל ארויסגעגעבען ווערען 5000 סערטיפיקאטען פאר פריוויליגע, וואס ווילען פאהרען צו הילף זייערע ברידער אין ארץ-ישראל.

א נאציאנאלע היים, אדער א אינטערנאציאנאלע שחיטה?

נ י ו - י א ר ק, 30 (י.ט.א. טעלעגראפיש) אין גארדען פארק איז אונטערן פארזיץ פון אדוו. אונטערמייער פארגעקומען א גרויסער פראטעסט-מיטינג אין צוזאמענהאנג מיט די געשעהענישען אין א"י. אויף דעם מיטינג איז מיט א גרויסער רעדע ארויסגעטרעטען דער פארזיצער פון דער קאמיסיע פאר אויסערן ענינים סענאטאר באראה. ער האט ערקלערט, אז די פעראנטווארטליכקייט פאר די געשעהענישען וועלען שווער בעלאסטען דאס געוויסען פון די שולדיגע. איז פאלעסטינע א נאציאנאלע היים פאר די יודען, צי א אינטערנאציאנאלע שחיטה? האט ער אויסגערופען מיט אויפרעגונג די א"י געשעהענישען זענען א פועל יוצא פון א לאנגדויערענדער אנטי יודישער העצע. ענגלאנד האט זיך נישט ווי ס'דארף צו זיין אויסגעצייכנט פון איהרע פליכטען צו שאפען א יודישע נאציאנאלע היים.

אינ'ם מיטינג האבען אנטייל גענומען 25,000 מאן. צוו. אנדערע האבען אויך געהאלטען רעדעס אדוו. אינטערמייער, דוד בראון, שולמאן, הערבערט לעהמאן און מארגוליס. בעת די רעדעס האבען פיל אנוועזענדע געוויינט אויפ'ן קול.

פרעזידענט הובער'ס רעדע וועגען די געשעהענישען אין ארץ-ישראל

ל א נ ד א ן, 30 סע. (טעל.) "רייטער-אגענטור" מעלדעט פון ניו-יארק, אז פרעזידענט הובער איז ארויסגעטרעטען אין מעדיסאן סקווער גארדען אויף א מיטינג וועגען די געשעהענישען אין ארץ-ישראל.

פרעז. הובער האט אין זיין רעדע ערקלערט: כ'ווייס ווי איבעראל איז אויפגענומען געווארען דער גאסט, מיט וועלכען די בריטישע רעגירונג האט אנגענומען פון דער פעלקער-ליגע דעם מאנדאט איבער א"י. כ'בין איבערצייגט, אז אין די טראגישע געשעהענישען וואס האבען זיך אפגעשפילט אין ארץ-ישראל, וועט די מאכט און די בעפעלקערונג ארויסציהען א פועל יוצא, וואס וועט שאפען א גרעסערע זיכערקייט אין דער צוקונפט און דאן וועט פאר א"י ענטשטעהן א פעסטע מעגליכקייט פון דויערענדען אויפבוי.

צום סוף האט דער פרעזידענט אויסגעדריקט זיין מיטגעפיהל פאר אלע, וואס האבען געליטען פון די בלוטיגע געשעהענישען אין ארץ-ישראל.

ענגלישער פאלקאווניק ארגאניזירט דעם אראבישען אויפשטאנד

ל א נ ד א ן, 31 (יט"א טעלעגראפיש) לויט גאנץ צופערלעסיגע בעריכטען האט דעם אראבישען אויפשטאנד אין ארץ-ישראל ארגאניזירט דער בעקאנטער ענגלישער פאלקאווניק לאורענס.

קאלאניאל-מיניסטעריום בערוהיגט

ל א נ ד א ן, 30 (ספ. טעל.)

אין ירושלים איז ערשינען פאלגענדער אפיציעלער ענגלישער קאמוניקאט.

ס'איז אנגעקומען א ענגלישע מיליטערישע שטראף-עקספעדיציע אין אראבישען דארף פאהבא-היל, וועמענס איינוואוינער זענען שולדיג אין דער צושטערונג פון דער קאלאניע תלפיות. ענגליש מיליטער האט בעזעצט דאס גאנצע דארף און 50 אראבער זענען גענומען געווארען אלס זאקלאדניקעס אויפ'ן פאל ווען די אונרוהען זאלען זיך איבערחזר'ן.

ענגליש מיליטער האט ארומגערינגעלט אין א ווייטען קרייז חיפה, תל-אביב און ירושלים, אזוי אז די ענגלישע אדמיניסטראציע איז אימשטאנד צו ערקלערען, אז צו קיין ווייטערדיגע אונרוהען וועט דארט נישט קומען.

די ענגלישע מאנדאט-מאכט אין ארץ-ישראל בעהערשט שוין אויף אזוי ווייט די לאגע, אז עס זענען ארויסגעשיקט געווארען ענגלישע שטראף-עקספעדיציעס אין די אראבישע ערטער, וועמענס איינוואוינער עס האבען זיך בעטייליגט אין די אונרוהען.

ל א נ ד א ן, 31 (יטא" טעלעגראפיש).

"דיילי עקספרעס" מעלדעט אז א רעפעשע פון היינט ביינאכט. נישט קוקענדיג אויף די נייע מיליטער-קרעפטען וואס זענען קאנצענטרירט אין פערשידענע פונקטען אין לאנד, איז פערהאן א גרונד פאר א שטארקע בעאונרוהיגונג וועגען מעגליכע ווייטערדיגע געשעהענישען, מחנות אראבער פון דרום-סיריען זענען אהיבער די גרעניץ און מיט געוואלד זיך אריינגעריסען קיין ארץ ישראל.

ב ע ר ל י ן, 30 (ספ. טעל.) לויט פריוואטע מעלדונגען פון ארץ ישראל איז אין ירושלים און יפו די נאכט פון מיטוואך אויף דאנערשטאג און דאנערשטאג אויף פרייטאג אריבער רוהיג.

די שטימונג אין ירושלים איז ווייטער א נעדריקטע, דער אמעריקאנישער קאנסול האט גערעטען די אמעריקאנער בירגער, וועלכע האבען זיך צו איהם געווענדעט נאך הילף און שוץ, זיי זאלען גלייכער צוליב דער נישט זיכערקייט פון דער לאגע פערלאזען ארץ-ישראל.

די פראגע וועגען ענטשעדיגונג פאר די געליטענע איז נישט אקטועל

ערקלערט דאס קאלאניאל-אמט

ל א נ ד א ן, 31 (י.ט.א. טעלעגראפיש) ווי די יט"א דערוויסט זיך איז דאס קאלאניאל-מיניסטעריום איצט נישט נוטה צו בעטראכטען די פראגע וועגען ענטשעדיגונג פאר די געליטענע אין ארץ-ישראל. הכסטענס וועט דאס בעטראכט ווערען דורך לארד טשענסלאר. וועלכער וועט איינגעבען צי די פראגע איז אקטועל צי נישט. אויך האלט מען אין קאלאניאל-אמט, אז די איצטיגע לאגע איז נישט צייטיג ארויסצוגעבען אן ערקלערונג וועגען דער ווייטערדיגער פאליטיק פון ענגלאנד.

אויף אראבישע דערפער וועט ארויפגעלייגט ווערען קאנטריבוציעס

ל א נ ד א ן, 31 (ספ. טעל.) אפיציעלע קאמוניקאטען פון קאלאניען-מיניסטעריום מעלדען, אז אין פאלעסטינא און עבר הירדן איז רוהיג.

דאס בריטישע מיליטער האט דערשטיקט קלענערע צענטרען פון אונרוהען אין צפת.

נישט קוקענדיג אויף די שארפע פעראָרדנונגען קומען פאר ווייטערדיגע פאלען פון אונטערצינדונג פון יודישע קאלאניעס. אין שיכות דערמיט האט די מאכט בעשלאסען איינצוציהען קאנטריבוציעס צו דעקען די הזקות פאר די פערברענטע יודישע קאלאניעס פון די שכנישע אראבישע דערפער.

לויט פריוואטע מעלדונגען רופט ארויס דאס איבערטרייטען פון די סירישע אראבער די פאלעסטינער גרעניץ אן ערנסטע בעאונרוהיגונג. די דרוזען פון די סירישע דרום-פראווינצען, וואס האבען זיך שוין געכאפט צום געוועהר זענען זעהר קריגעריש געשטימט, אזוי אז זייער אויפשטאנד וואלט אנגעמאכט גרויסע שוועריגקייטען.

אין שייכות דערמיט מעלדעט דער "דיילי עקספרעס" פון ירושלים, אז די אנגעשטרענגטע שטימונג צווישען די יודען און אראבער אין גאנץ סיריען האט זיך זעהר פערשטארקט.

די לאגע אין דמשק איז זעהר אן אנגעשטרענגטע.

די לאגע אין ירושלים

ירושלים, 31. (יט"א טעלעגראפיש).

אין פערשידענע פונקטען פון שטאט האט מען היינט ביינאכט געהערט שיסען.

פראפ. וויצמאן ביים קריגס-מיניסטער שאו

דאס קריגס-מיניסטעריום זיך אפגעזאגט צו אינטערווענירען

ל א נ ד א ן, 31 (יט"א טעלעגראפיש) פראפ. וויצמאן איז אויפגענומען געווארען דורכ'ן ענגלישען קריגס-מיניסטער שאו. וויצמאן האט בעריהרט די פראגע וועגען דעם, אז דאס קריגס-מיניסטעריום זאל אינטערווענירען אין ארץ-ישראל. מיניסטער שאו האט געענטפערט, אז דאס איז אונמעגליך, ווייל דאס אין אנ'ענין פון קאלאניאל-מיניסטעריום.

אפגערופען די רייזע פון פראפ. וויצמאן קיין גענף

ל א נ ד א ן, 31 (יט"א טעלעגראפיש) די רייזע פון פראפ. וויצמאן אויף דער זיצונג פון פעלקער-בונד-ראט קיין גענף איז אפגערופען געווארען, ווייל עס איז נישט בעוואוסט אויב די פראגע וועגען די איצטיגע געשעהענישען אין ארץ-ישראל וועלען בכלל בעטראכט ווערען אויף דער איצטיגער סעסיע פון פעלקער-בונד-ראט.

אפגערופען געווארען די זיצונג פון אדמיניסטראטיווען ראט און פון דער עקזעקוטיווע

ל א נ ד א ן, 31. (יט"א טעלעגראפיש) די אויסערגעוועהנליכע זיצונג פון אדמיניסטראטיווען ראט פון עקציאנס-קאמיטעט איז אפגערופען געווארען.

אויפרוף פון ועד לאומי צו אלע יודישע קהלות אין דער וועלט

ירושלים, 31 יט"א טעלעגראפיש).

פרייטאג האט זיך דער ועד לאומי דורך יט"א געווענדעט צו דער גאנצער וועלט. אינ'ם אויפרוף ווערט געווענדעט מיט אן אויפרוף צו אלע יודישע קהלות אנגעוויזען אויף דער גרויסער געפאהר, וואס ס'דראהט דעם גאנצען יודענטום פון ארץ-ישראל. די אנפאלען ווערען פארטגעזעצט. צפת שטעהט אין פלאמען, דעם גליל-העליון דראהט א נעפאהר. אינגאנצען פערניכטעט צו ווערען. ס'איז נויטיג דרינגענדע הילף. אין דער ערשטער רייה מוז אויך עאיבט ווערען א דרוק אויף דער אדמיניסטראציע, אז זי זאל אפשטעלען די אנפאלען און שאפען פאר די יודען א זיכערקייט ס'איז אויך נויטיג דרינגענדע הילף און געלד, וועלכע דארף איבערגעשיקט ווערען טעלעגראפיש אויפ'ן אדרעס פון אלגעם. פאלעסטינא-באנק.

דער אויפרוף איז אונטערגעשריבען פון הרב אסטראווסקי, סאלאמאן און בן-צבי.

ספארט-בעוועגונג

„הכח" — „טוריסטען" (רעז. 1:3 (0:2)

„הכח" II — „טוריסטען" II 2:1

„חשמונאי" — „פאגאן" 3:1

„חשמונאי" II „פאגאן" II 2:2

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

שליסונג פון זומער-סעזאן! שליסונג פון זומער-סעזאן!

3 לעצטע געזעגנונגס-פארשטעלונגען פון בעליבטען ארטיסט

מ. לאמפע און פ. מענדעלעוויטש

ווי אויך פון דער גאנצער טרופע.

היינט, זונטאג, ד. 1-טן, 9 אוו. - פרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל.

מאטקע גנב

אין 3 אקטען פון ש. אש.

הויפט-ראל „יעקל שאפשאוויטש"—מ. לאמפע

מאנטאג, ד. 2-טן, 9 אוו. צום 2. מאל פאפולערע פרייזען

גאט פון נקמה

אין 3 אקטען פון ש. אש.

הויפט-ראל „יעקל שאפשאוויטש"—מ. לאמפע

דינסטאג, דעם 3-טען, 9 אין אוונד אונאפרופליך לעצטע פארשטעלונג

מאריס לאמפע אין זיין קונסט-ראל אלס צום 20-טען מאל

טוביה דער מילכיגער אין 4 אקטען פון שלום-עליכם.

צום שלוס: א קאנצערט מיט'ן אנטייל פון גאנצען אנסאמבל.

בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען שוין צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע.

אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

יאהרג. „נייער פאלקסבלאט“ יאהרג.

1 סעפטעמבער 1929   1 סעפטעמבער 1929

פאדערונגען
וואס מוזען קלאר פארמולירט ווערען

בעת מיר שרייבען די דאזיגע שורות ווייסען מיר נאך נישט צי די לאגע אין ארץ־ישראל האט זיך שוין געענדערט און אויף וויפיל די רוה אין לאנד איז שוין צוריקגעשטעלט געווארען.

ס׳איז נאך יעדענפאלס נישט געקומען די צייט צו מאכען א סך־הכל וועגען די לעצטע געשעהענישען אין ארץ־ישראל.

אבער נישט וועגען דעם געהט אונז דא. מיר האלטען, אז עס זענען פערהאן פראגען, וועלכע מוזען דוקא יעצט בעריהרט ווערען און עס זענען דא בעמערקונגען, וואס צווינגען זיך אויף שוין היינט־צו־טאג, ווען מען שטעלט זיך די פראגע: וואס ווייטער? וואסערע פערלאנגען מוזען מיר איצט ארויסרוקען און וועלכע לאזונגען מוזען ארויסגעשטעלט ווערען אלס די קארדינאלע פערלאנגען פון דעם ארגאניזירטען יודישען פאלק אין דעם יעצטיגען פראנטמארטונגספולען מאמענט?

אויף די דאזיגע פראגע מוז מען קודם כל ענטפערען: אונזער הויפט־פאדערונג, וועלכע איז געווענדעט צו דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע איז: פערלאנגט, אז דאס פערגאסענע בלוט פון דעם העלדישען יודישען ישוב אין ארץ־ישראל טאר נישט, דארף נישט אויסגעטוישט ווערען אויף קליינגעלד, אויף א פאר בלויזע הבטחות וועגען איינשטעלען רוה אין לאנד און פאר׳ן פרייז פון לפנים׳דיגער פאציפיקאציע זאלען מיר נישט מוותר זיין אויף די עיקר־פאדערונגען, וואס מוזען מיט דער גאנצער שארפקייט און קאטעגארישקייט ארויסגעשטעלט ווערען צו דער מאנדאט־מאכט ווי אויך צו די אינטערנאציאנאלע פאקטארען, וועלכע ווענדען זיך מיט דעם ענין בעשעפטיגען.

קלאר געזאגט: מיר טארען זיך נישט צופרידענשטעלען מיט צוריקשטעלען פון „סטאטוס־קוואָ“, ווייל דוקא דער „סטאטוס־קוואָ־אנטע“ איז געווען שולד, אז ער האט געמוזט מיט א אייזערנער נויטווענדיגקייט דערפיהרען צו די לעצטע טראגישע געשעהענישען.

די ציוניסטישע עקזעקוטיווע, ווי די אגענץ מוז יעצט ארויסטרעטען מיט א קלארער און אונצווייטייטיגער דעקלאראציע, אין וועלכער עס זאלען פארמולירט ווערען אונזערע רעכטליך־פאליטישע ווי אויך אדמיניסטראטיווע פאדערונגען. מיר מוזען פערלאנגען, אז אויף די דאזיגע פאדערונגען זאלען אונז אויך געגעבען ווערען א קלארע און אונצווייטייטיגע תשובה מצד דער מאנדאט־מאכט אין דער געשטאלט פון א פאליטישער דעקלאראציע, וואס אויך ראטיפיצירט ווערען דורך די מלוכות, וועלכע האבען אונז בעשטעטיגט די באלפור־דעקלאראציע און דעם מאנדאט.

די פאדערונג וועגען א בעוואפענטען יודישען שוץ אין לאנד איז, דוכט זיך, שוין קלאר יעצט פאר יעדען, ווען עס איז זיכער, אז דער בלוטיגער צוזאמענשטויס וואלט נישט פארגעקומען, אדער יעדענפאלס — וואלט ער נישט אנגענומען אזעלכע פארמען, ווען דאס יודישע אויפבוי־ווערק וואלט געהאט איהר ארגאניזירטען שוץ. צו די זעלבסט־פערשטענדליכקייטען געהערט היינט אויך די פאדערונג וועגען א גרינדליכער ענדערונג אין דער פערוואלטונג און א ביורא־קראטיע אין לאנד, צו וועלכע עס מוזען צוגעלאזט ווערען יודען אין א געהעריגער מאס. אדמיניסטראטיווע מאסען אין לאנד קענען נאר מענשען, וואס שטייען „מיט ביידע פיס“ אויפ׳ן יסוד פון מאנדאט און פון דער באלפור־דעקלאראציע, מענשען, פאר וועלכע די ענגלישע צענטראל־רעגירונג זאל קענען איבערנעהמען די פולסטע אחריות, אז זיי וועלען מיט־ווירקען ביים אויפבוי פון דער יודישער נאציאנאלער היים.

חוץ דעם דארפען די פעראנטווארטליכע יודישע פאקטארען פון איצט אן תמיד אונטערשטרייכען דורך זייער האנדלען, אז ארץ־ישראל איז נישט קיין ענגלישע קאלאניע, נאר א מאנדאט־געביט, וואס מוז פערוואלטעט ווערען אויף א צוועקמעסיגען און ציל־בעוואוסטען אופן, אויף א אופן וואס זיין הויפט־רעזולטאט וועט זיין: די שאפונג פון א יודישער מעהרהייט אין ארץ־ישראל. אין דעם פונקט איז כאראקטעריסטיש די פאדערונג פון דעם קאנסאלארישען קארפוס אין ארץ־ישראל, אז די פערוואלטונג מיט׳ן לאנד זאל אפגענומען ווערען ביי דעם בריטישען קאלאניאל אמט און זאל איבערגעגעבען ווערען דעם אויסערן־מיניסטעריום.

און צום סוף א פאדערונג צו דער עקזעקוטיווע: די ציוניסטישע און יודישע עפענטליכקייט מוז פערלאנגט אז זי זאל אינפארמירט ווערען וועגען אלע איהרע שריט און בעשלוסען. אויף הויך־ריפלאמאטישע העוויה איז אין יעצטיגען מאמענט בעשטימט נישט די ריכטיגע צייט. די מאראלישע אונטערשטיצונג פון דער יודישער עפענטליכער מיינונג אין דער גאנצער וועלט איז יעצט ספעציעל זעהר וויכטיג און דאס פערלאזען זיך אויף איהר שטעלט מיט זיך פאר דוקא אין יעצטיגען מאמענט א וויכטיגען פאליטישען פאקטאר. די דאזיגע עפענטליכע מיינונג וועט וואהרשיינליך מוזען בקרוב ארויסזאגען איהר װארט וועגען דעם ביז־איצטיגען קורס פון דער ציוניסטישער פאליטיק און וועגען איהרע ווייטערדיגען אויפגאבען להבא.

א. ניינאלדבערג

יודישער מוט און יוד. העלדישקייט

פון **דר. וואלפגאנג פאן ווייזעל**

דער מחבר פון יענעם ארטיקעל, דער בעקאנטער יודיש־דייטשער זשורנאליסט ד״ר וואלפגאנג פאן ווייזעל איז שווער פערוואונדעט געווארען בעת די לעצטע קאמפען אין ירושלים. — די רעד.

יודען פלעגט מען אמאל פארווארפען פחדנות. א יוד צו זיין — פלעגען מיר זיך וועהרען — איז פון אייביג אן א שווערע זאך און עס פאדערט צו האבען דעם מוט צו קענען העלדיש לייד־דען און אויסדויערען.

אבער אין משך פון דעם לעצטען וועלט־קריג און נאך איהם ווען דער יודישער פאסיווער ווידערשטאנד האט זיך פערוואנדעלט אין אן אקטיווען אנטייל נעהמען אויף די שלאכט־פעלדער און בעוויזען וואונדערבארע העלדענטאטען, ווען הונדערטער יודען האבען אויסגענומען צו פערנעהמען סאניטארע און רעזערוו־פאסטענס און זיך פרייוויליג געמאלדען גרייט צו געהן אויף די פראנטען, כדי צו בעווייזען, אז יודען זענען אויך נישט קיין פחדנים, — איז דען נישט געבליבען דער זעלביגער פארורטייל געגען יודען פונקט ווי אין מיטעלאלטער?

עס איז דא אבער א לאנד אויף דער וועלט, וואו יודען האבען אזא וואונדערבארען העלדענטהאט בעוויזען, וועלכער איז אודאי גענוג, כדי צו נישט מאכען וועלכען עס איז שפור פון דעם אלטען פאראורטייל געגען יודען; דאס לאנד הייסט — דאס נייע ארץ־ישראל.

די ארץ־ישראל׳דיגע „חלוצים“, די פיאנערען — דאס איז א אויסערגעוועהנליכער מענשען־מאטעריאל, וואס דאס יודישע פאלק האט ארויסגעגעבען אין דער לעצטער תקופה.

די מעהרהייט פון זיי קומען פון רוסלאנד, וואו זיי האבען אנגעזאפט אין זיך די רוסישע פעראכטונג צום אייגענעם „איך“ און וועלכע זענען געקומען קיין ארץ־ישראל כדי צו שאפען א נייע יודישע קולטור.

דאס „אייגענע“ לעבען שפילט ביי אט די איד־עאליסטען און קלאסען־קעמפער אזא קליינע ראָלע, אז בכלל שטעלט זיך די פראגע, צי דאס שפילט ביי זיי בכלל וועלכע עס איז ראָלע זיי זענען בעוואוסטזיניג אין זייערע טאהטען, זיי ווייסען, אז זיי בויען א קליין און וויסט לאנד; און זיי ווייסען אויך גוט אז היינט־מארגען קען דאס קליינע לאנד בעפאלען ווערען דורך די אראבישע שכנים פון די ארומיגע לענדער און מען דארף אויך גרייט זיין צו פערטיידיגען זיך מיט דער שווערד אין דער האנד און אז אין דער היינטיגער קען מען זיך גאנץ ווייניג פערלאזען אויף דער ענגלישער פאליטיק אין בעצוג צו ארץ־ישראל — בעווייזט אונז דאס האנדלען פון דער ענגלישער אדמיניסטראציע אין משך פון די לעצטע יאהרען.

מיר געדענקען נאך זעהר גוט דאס פאגראם־יאהר פון 1921, ווען די גרעסערע יודישע קאלאניעס זענען בעפאלען געווארען פון די אראבער. ווער ווייסט וואס וואלט געווען, ווען נישט די זעלבסט־פערטיידיגונג, וואס איז ארגאניזירט געווארען פון די העלדישע חלוצים. וויפיל דאגות און געראנקען האבען ארויסגערופען ביי דעם יונגען יודישען ישוב אין ארץ־ישראל די בעדייטע צופלאקערטע קאמפען צווישען די אראבישע מלכים און פירשטען — האסיין, אבדאלא און איבן־סאוד און די גרעניצען פון עבר הירדן. אט אט און זיי נעהען אריבער די ארץ־ישראל׳דיגע גרעניץ און דאן שטעהט דאס יונגע יודישע ארץ־ישראל פנים אל פנים מיט דער געפאהר פון קאמף, רויב און צושטערונג פון די ווירלונגען, וואס זענען אויפגעבויט געווארען אין משך פון פיל צערגדליגער יאהרען, מיט אזוי פיל מיה און קרבנות.

אין דער זעלבער צייט האבען איינגע ארבייטער־פיהרער מיך איינגעלאדען אויסצוארבייטען א פלאן און פערטיידיגונג אין פאל, ווען די אראבישע בעוואפענטע מחנות זאלען בעפאלען ארץ־ישראל — ביז דעם אנקומען פון דעם ענגלישען מיליטער. איך האב ערפילט מיין אויפגאבע און פארגעלעגט די ארבייטער צוריקציהען זיך פון זייער קליינע קאלאניע, וועלכע געפינט זיך אויף דעם ירדן, און אפשטעלען זיך אין דעם יודישען דארף „ב״, וואו מען וואלט געקענט אפשר אפהאלטען דעם מארש פון די אראבער. ביז דעם אנקומען פון מיליטער. איך בין געווען צופרידען פון מיין פלאן, וועלכער וואלט פון סטראטעגישען שטאנדפונקט געלעזט די פראגע פון דער פערטיידיגונג מיט דעם ביסעל געוועהר וואס די רעגירונג האט ערלויבט די קאלאניסטען צו בענוצען אין פאל פון א רויב־אנפאל.

די ארבייטער האבען מיך שווייגענדיג אויסגעהערט. אט ענדע רופט זיך אפ איינער פון די ארבייטער, א אלטער רעוואלוציאנער, וועלכער איז שוין אפגעזעסען אין די רוסישע און טערקישע תפיסות און האט מיר גאנץ פשוט ערקלערט מיט די ווערטער:

— טייערער הער פאן־ווייזעל, אייער פארשלאג איז אונמעגליך דורכצופיהרען. ער איז אפשר אויסגעהאלטען פון טעארעטיש־סטראטעגישען שטאנדפונקט, אבער באין אופן נישט צוגעפאסט צו דעם גייסט פון אונזערע מענשען. איהר טארט נישט פערגעסען, אז מיר זענען נישט קיין האלדאטען און קיינער פון אונזערע חלוצים קען נישט בעגרייפען אזא זאך, ווי פערלאזען א פונקט נאר דערפאר, ווייל עס איז מעגליך, אז די אראבער וועלען מאכען א איבערפאל.

אויך די איבעריגע ארבייטער האבען איהם אונטערגעשטיצט, האלטענדיג, אז עס איז אונטער דעם כבוד צו פאדערען פון א יודישען ארבייטער צוריקציהען זיך פון זיין ארבייטס־פאסטען צוליב וועלכער עס איז געפאהר פון אן אראבישען איבערפאל.

„מיר וועלען ניכער שטארבען, איידער אפגעבען אונזערע פאסטענס“ — האבען געשאלט זייערע קולות.

איך האב געפרובט זיי איבערציינען. ווי אונלאגיש עס איז זייער שטאנדפונקט, און אז 12 ארבייטער קענען נישט אויסהאלטען אין אפנעם פעלד דעם שטורעם פון דריי טויזענד בעדואינישע רייטער; אבער זיי האבען מיך פערהילכט מיט זייערע קולות:

— מיר זענען כמעט זיכער — האבען זיי נער זאגט — אז אפילו דער פלאץ, וואס איהר האט אנגעצייכענט וואלט מיט 12 מענשען סיי ווי סיי נישט געקענט אויסהאלטען דעם איבערפאל.

אויב דאס איז נאך וועניג, כדי נישט צו מאכען וועלכען עס איז פאראורטייל געגען יודישער פחדנות, וועל איך אייך דערצעהלען אן אנדער עפיזאד, וואס האט מיר געטראפען מיט א פאר יאהר שפעטער. דאס איז געווען זומער־צייט 1925. איך האב דאן בעזוכט די הויפט־קווארטיר פון די רעוואלטירענדע דרוזען אין דזשעבעל דרוז, פון וואנען זיי האבען ארויסגעשטויסען דאס פראנצויזישע מיליטער.

עס איז כדאי צו בעמערקען, אז די דרוזען, א קליין מדבר־פאלק, וואס צעהלט סך־הכל זעכציג טויזענד נפשות און פון זיי איבער צוואנציג טויזענד קריגער זענען היינט צו טאג דאס מוטיגסטע פאלק אין דעם מדבר. אהן וועלכע עס איז מאדערנע בעוואפנונגס־מיטלען זענען זיי דאך אומשטאנד נישט ארונטערצופאלען וועלכע עס איז השפעה און די ארומיגע מוסולמענישע און קריסטליכע פעלקער און גאנץ אליין, האן שום פערבינדעטע, האבען זיי דרייסט אויפגענומען דעם קאמף געגען די פראנצויזישע ארמייען.

אין דער הויפטקווארטיר האט מיך אויסגעפרעגט איינער פון די בעריהמטע אויפשטאנד־פיהרער סולטאן פאשא אל אטראש: „וואו איז דיין רעוואלווער אדער פיסטאל?“ — פרעגט מיך דער פאשא. „איך האב גארנישט“ — האב איך געענטפערט. „ווי אזוי וואגסטו זיך צו ווייזען אין דעם לאנד אין צייט פון קריג? צו וועלכען פאלק געהערסטו?“ — האט ער ווייטער געפארשט „איך בין א יוד פון ארץ־ישראל“ — האב איך פשוט געענטפערט. מיין אנטווארט האט איהם וואהר־שיינליך צופרידענגעשטעלט, ווייל ער האט גע־ענדערט זיין טאן זאגענדיג: „אזוי, א יוד, איך קען זיי די יודען, זיי זענען גלענצענדע קריגער, פיל בעסער ווי די פראנצויזען. אין יאהר 1920 האב איך בעלאגערט מתולה, האבענדיג ביז פינף הונ־דערט אראבער און נישט געקאנט איינגעהמען מתולה, טראץ דעם, וואס נאר 12 יודען האבען פערטיידיגט די קאלאניע. נאך אכט טאג בעלאגערונג איז אנגעקומען דעם פראנצויזישע מיליטער און איך האב געמוזט אפציהען, ווען איך וואלט געהאט אונטער זיך די דרוזען. וואלט די נאך זיכער גאנץ אנדערש זיך אויסגעלאזט, יעדענפאלס, די יודען זענען מוטיגע קעמפער“. דאס איז די מיינונג פון דעם אנפיהרער פון דער הוועדרעוואלט וועגען יודען.

דער אמת איז אבער, אז נאר אכט ארבייטער זענען געווען אין מתולה בעת׳ן איבערפאל און די איבעריגע פיר האט טרומפעלדאָר צוגעשיקט פון תל־חי.

דאס איז דער רייגער אמת וועגען דעם יודישען מוט, וועלכער האט ערוואכט אין דעם נייעם טיפ, פערקערפערט אין דעם ארץ־ישראל׳דיגען חלוץ — פאר וועמען דער יודישער כבוד און איבערהויפט דעם כבוד פון דעם נייעם אויפבויענדען ארץ ישראל איז דער העכסטער בעגריף פון זיין לעבען.

און וואס קאן בעסער סימבאליזירען דעם יודישען מוט און העלדענמוט ווי תל־חי און מתולה.

ירושלים.

דיכטער דוד איינהארן וועגען די געשעהענישען אין א״י

א מיטארבייטער פון „פאריזער היינט“ האט זיך געווענדעט צום בעליבטען יודישען דיכטער דוד איינהארן און געבעטען איהם ארויסזאגען זיך וועגען דעם גרויסען אומגליק, וואס האט אזוי שווער געטראפען דאס גאנצע יודישע פאלק. דיכטער איינהארן האט גערן ערפילט די ביטע.

— ווי האבען אייך בעריהרט די לעצטע געשעהענישען אין א״י? איז געווען די ערשטע פראגע.

— זיי האבען מיך בעריהרט ווי יעדען אויפ־ריכטיגען סאציאליסט. ערשטענס, א טיפער מיט־געפיהל צו די ליידענדע און א שארפער געפיהל פון פראטעסט און צארן געגען די אנפאלער. עס איז זעלבסטפערשטענדליך, אז וואס נעהנטער דער פאקט ריהרט אן, אלץ טיפער און שטארקער פיהלט מען איהם.

פאר מיר אלס יוד זענען די פאגראמען נישט קיין טעאריע, נאר מיין שטענדיגע, גרוזאמע ווירק־ליכקייט. און ביי יעדען נייעם פאגראם וועקען זיך אויף די וועהטאגען פון אלע אלטע פער־היילטע וואונדען.

— געפינט איהר נישט, אז די לעצטע געשעה־ענישען אין פאלעסטינא דארפען טיפער און שמערצליכער אנריהרען דעם יודישען סענטי־מענט?

— איך גלויב, אז יעדער אנפאל אויף יודי־שען לעבען און יודישען גוט ערשיטערט גענוי אזוי שטארק, ווי דער איצטיגער פאגראם אין פאלעסטינא. די רעליגיעזע סענטימענטען אין בע־צוג צום כותל־מערבי?.. זיי עקזיסטירען בא־מיר נישט. פאר מיר איז גאנץ גלייך, צוליב וואס פאר א סיבה עס ווערט פערגאסען אונשולדיג מענשליך בלוט. איז דאס צוליב רעליגיעזען פא־נאטיזם, שאוויניסטישען האס, אימפעריאליסטי־שער פאליטיק, אדער אנדערע אינטערעסען, און אומעטום איז דאס פערניכטען פון א מענשענס לעבען א פערברעכען, וואס האט נישט קיין ענט־שולדיגונג און פאדערט זיין שטראף...

— ווי בעציהט איהר זיך אלס בונדיסט צו די געשעהענישען?

— ענטגעגען די דאזיגע בלוטיגע געשעהע־נישען אין פאלעסטינא איז נישטא בונדיסט אדער נישט־בונדיסט. מיין בעציהונג צום ציו־ניזם האט זיך דערביי גארנישט געענדערט עס ווערען נישט געמאכט קיין פארטיי חשבונות ווען עס פאלען אונשולדיגע קרבנות און עס גיסט זיך אונשולדיג בלוט. מיין געגנערשאפט צום ציוניזם האט קיינמאל נישט געברויכט אזעלכע ארגומענ־טען און איך ווינש זיי נישט. די יודען פון פא־לעסטינא און זייערע ליידען זענען מיר פונקט אזוי נאהנט ווי די יודען פון אלע לענדער און זייערע ליידען.

מיין פראטעסט געגען די אראבישע מערדער איז נאך אפשר שטארקער, ווי ביי אנדערע נאך־ציאנאליסטען, ווייל איך פיהל דאס נישט נאר אלס יוד, נאר אויך אלס מענש.

— ווי זענען, לויט אייער מיינונג, די קינפטי־גע פערספעקטיוון פון יודישען ארבייטער־קלאס אין פאלעסטינא?

— איך מיין, אז די איצטיגע געשעהענישען וועלען אויף א האר נישט ענדערען די לאגע אין ארץ ־ ישראל. זיי דארפען נאר א בליצארטיגען שיין אויף דער גאנצער טראגעדיע וועלכע שפילט זיך דארט אפ בכלל. די אראבער וועלען בלייבען אראבער. די ענגלישע מאנדאטען מאכט וועט בלייבען די זעלבע אימפעריאליסטישע מאנדאר־טער־מאכט ווי אלע איהר׳ס גלייכען, אהן סענטי־מענטען, אהן מאראל, אהן געוויסען, וואס טראכט בלויז פון איהרע אינטערעסען און הערשט מיט דער אלטער רוימישער מעטאדע: „צוטייל און הערשע“. און די יודען? זיי געפינען זיך צווישען זיי ביידען. און דא ליגט די גאנצע טראגיק פון דער לאגע.

און די ארבייטער? פאר זיי בלייבט צו פיה־רען א קאמף ווי פאר אלע סאציאליסטען אין דער גאנצער וועלט, געגען נאציאנאליזם, האס, פאנא־טיזם, אימפעריאליסטישע הערשאפט און פאר׳ן סאציאליזם.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

צוריקגעקעהרט

ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענע־רישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנד־לונג מיט קווארץ־שטראהלען.

נעמט אן פון 8 פריה ביז 2 נ.מ. און פון 6–9 אווענט

מען קויפט נאָך פרויען אין קאנאדע

אין ווייטען, נאָרד אין די דערפער פון די עסקימאָסען, לעבט מען היינט ווי מיט הונדערטער יאָהר צוריק. — שעהנע פרויען פאַר'ן פרייז פון פעלען פון לייבען. — פאַרוואָס די עסקימאָסען שטאַרבען אויס.

די לעצטע צייט זענען אָנגעקומען בעריכטען וועגען די עסקימאָסען, וועלכע וואוינען אין קאַנאַדע, וואָס מאַכען אויפשווירהען יערען איינעם, וואָס לייענט זיי. עס ווערט פעסטגעשטעלט אין די אָפיציעלע רעגירונגס-בעריכטען, אַז די עסקימאָס שטאַרבען שנעל אויס און אַז היינט-צו-טאָג זענען אין גאַנץ קאַנאַדע מעהר נישטאָ, ווי אַנ'ערך פינף טויזענד עסקימאָ פאַמיליעס.

און דאָס טראַגישסטע איז, אַז אַפילו די ראָזיגע קליינע צאָהל עסקימאָס וואָס זענען געבליבען לעבען זענען אויך אויף דעם וועג אויסגעראָט צו ווערען פון דער וועלט. זיי זענען קראַנק פיזיש און גייסטיג. זייערע קינדער ליידען פון פערשידענע חולאת'ען, וועלכע זענען שוין אַ זעלטענהייט אין האַרטען ד איצט ראָקטוירים, אַפילו גוירסעם און די ציוויליזירטע לענדער פון דער וועלט. עס זענען טען פערקויפט דאָרטען אַלערליי פּעטענט מעדיצינס, אָבער געהאָלפען האָבען זיי דערפון נישט. פערקערט, וואָס מעהר ציוויליזאַציע עס איז אַריינגעבראַכט געוואָרען אין זייער לעבען, אַלץ אומגליקליכער זענען זיי געוואָרען, אַלץ קראַנקער זענען זיי געוואָרען.

אָנגעהויבען האָט זיך די ביטערע טראַגעדיע פון די עסקימאָס דורך דעם, וואָס זיי האָבען אָנגעהויבען פערקויפען זייערע ווייבער, זייערע טעכטער צו די ווייסע סוחרים וואָס זענען אַהין אָנגעקומען. די עסקימאָס האָבען נישט געהאַט קיין בעשטימטע מאָראַל. אַ מיידעל אָדער אַ פרוי האָט נישט געדאַרפט זיין צוגעבונדען צו איין בעשטימטען מאַן. מען האָט זי געקאָנט קויפען אָדער פערקויפען, און דער פרייז איז אויך נישט געווען זעהר קיין הויכער. אַ פעל פון אַ בער איז געווען גענוג געצאָהלט, כדי צו קאָנען קריגען די שעהנסטע מיידעל פאַר אַ ווייב. אין מאַנכע דערפלעך האָט מען אַפילו געקאָנט קויפען עטליכע שעהנע פרויען פאַר דער פעל פון עטליכע ים-לייבען. אָבער דער מסחר איז אָנגעגאַנגען גאָר צווישען זיך — עסקימאָס מיט עסקימאָס. ווען די ווייסע זענען אָנגעקומען און מיטגעבראַכט מיט זיך פערשידענע נייע אינסטרומענטען מיט וואָס צו געהן אויף יאַגד, מיט וואָס צו בויען און בויכען, האָבען די עסקימאָס מיט זיי אָנגעהויבען פירען אַלערליי מסחרים. דער בעסטער מסחר איז זעלבסטפערשטענדליך, געווען צו פערהאַנדלען זייערע שעהנסטע: טעכטער און שעהנסטע ווייבער צו די סוחרים.

אינטערעסאַנט איז, אַז וואָס שעהנער און הייצענדער דאָס עסקימאָ מיידעל איז געווען, אַלץ מעהר האָט איהר מאַן אָדער פאָטער געוואָלט זי פערקויפען צ ווי' ווייסע. די אורזאַך איז, ווייל ביי דעם עסקימאָ איז פיזישע שעהנקייט געווען נישט קיין גרויסע מעלה. דאָרטען האָט מען זיך געקוקט אויף אַזעלכע פרויען, וואָס זענען האָרעפּאַשנע און קאָנען טון שווערע אַרבייט און ווילען נישט אַרום-לויפען מיט אַנדערע מענער. ביי די ווייסע, אָבער, האָבען דווקא אַזעלכע „קראַסאַוויצעס" אויסגענומען, וואָס שעהנער דאָס מיידעל איז געווען, אַלץ אַ גרעסערען פרייז האָבען זיי געצאָהלט.

זעלבסטפערשטענדליך, אַז אַ סך פון די ווייסע, הויפּטזעכליך די וואָס זענען געווען בייזענדע אָדער נאַטורפאָרשער, פלעגען פערבלייבען אין די צפון-געגענטען זעקס חדשים אָדער מעהרסטענס אַ יאָהר און דערנאָך צוריקפאָהרען קיין אַמעריקע אָדער אַנדערע לענדער פון וואַנען זיי זענען געקומען. די שעהנע מיידלעך זענען צוריקגעקומען צו זייערע מענער אָדער צ זייערע טאַטעס. דאָס וואָלט אפשר קיין אומגליק נישט געווען, אָבער ווען זיי זענען צוריקגעקומען זענען זיי געווען שוין אַנדערע. זיי זענען שוין נישט מעהר געווען קיין נאַטור-פרייע עסקימאָ קינדער, נאָר זיי זענען שוין געווען באַלאַדען מיט „ציוויליזירטע" איינפאַלען, מיט ציוויליזירטע אַמביציעס, און אַנשטאָט צו זיין געטריי, געהאָרכזאַמע שקלאַפינס פון זייערע מענער זענען ז געוואָרען גאַנצע „רעוואָלוציאָנערקעס".

אַנשטאָט צ ועסען רויע רינד-פלייש אָדער ליי ציוויליזירטע מאכלים. זיי האָבען פערלוירען דעם געבראָטענע בערען-פלייש, האָבען ז ייגעוואָלט אַלער אייער און סמעטענע, און הויפּטזעכליך האָבען זיי טעם צו די געוואוינליכע אכילות. זיי האָבען געוואָלט זיך צוגעוואוינט צ ווי' עסענוואַרג, וואָס די אַמעריקאַנער סוחרים האָבען מיטגעבראַכט פון די פעהר אייניגע שטאַטען און דאָס אָנגעהויבען צו פערקויר פען צ ווי' עסקימאָס. זיי האָבען אויך אָנגעהויבען זיך צו פוצען און קוקען אין די שפּיגלען, וואָס זיי האָבען קיינמאָל אין זייערע לעבענס פריהער נישט געטון. זיי זענען אַריין אין בעגייסטערונג פאַר אַ זיידען-קליידעל, און איינפאַך געקריגען היסטעריקע, ווען זיי האָבען אָנגעטון שעהנע זיידענע זאָקען אויף זייערע פיס. עס זענען אַפילו געווען צווישען זיי אַזעלכע, וועלכע האָבען אָנגעהויבען „באָבען" זייערע האָר. זיי האָבען זיך אַלע צוגעוואוינט צו פערשידענע ציוויליזירטע מאָדעס. אַנשטאָט פעלען פון ים-לייבען און בערען, האָבען זיי אָנגעהויבען טראָגען קליידער געמאַכט איי גיו יאָרק אָדער ראָטשעסטער, זיי האָבען זיך אָנגעהויבען פערקיהלען און ליידען פון לונגען-ענטצינדונג און אַנדערע „פּראָדוקטען" פון דער היינטיגער ציוויליזאַציע. די קינדער זייערע האָבען אָנגעהויבען ליידען פון סקראָפעל און פערשידענע אַנדערע קינדער-קראַנקהייטען, פון וועלכע מען האָט אין יענע געגענטען נישט געהערט און נישט געוואוסט, און — עס האָט זיך אָנגעהויבען די גרויסע טראַגעדיע פון די עסקימאָס אין קאַנאַדע. דער טויט האָט זיך צעבושעוועט, און צעהנדליגער טויזענדער עסקימאָס זענען פריהצייטיג אַוועק פון דער וועלט.

דער בעוואוסטער נאַטור-פאָרשער סטעפאַנסאָן דערצעהלט, אַז ווען ער האָט געלעבט צווישען די עסקימאָס, איז גראָד די יעניגע פון זיי וואָס האָבען פערבראַכט זייערע יאָהרען אין די אייזיגע היילען וואָס זענען אַזוי כאַראַקטעריסטיש פאַר די עסקימאָס, סיי אין קאַנאַדע און אין אַלאַסקאַ, סיי אין גרינלאַנד און איסלאַנד, זענען געווען געזונט און שטאַרק און האָבען קיינמאָל נישט געוואוסט פון קיין קראַנקהייט. זיי האָבען געלעבט אויף דעם פלייש פון הירשען וואָס זיי פלעגען שיסען און אויך אויף פערשידענע פיש וואָס זיי פלעגען פאַנגען געוויסע צייטען פון יאָהר און דערנאָך זיי בעהאַלטען אין דעם אייז אויף די חדשים, ווען עס איז געווען שווער צו כאַפּען זיי. זייער לעבען איז זיכער נישט געווען קיין היגיענישער, זיי האָבען נישט געוואוסט פון קיין סאַניטאַציע, אָבער עס איז געווען אַ פריי נאַטור-לעבען, און אין יענע אייביג-שנייאיגע צפון-לענדער איז, ווי עס ווייזט אויס, געווען צוגעפּאַסט צו דער אומגעבונג.

דער אָפיציעלער רעגירונגס-בעריכט, לויטעט, אַז מאַנכע פון די סוחרים האָבען אַליין חרטה איצט אויף דאָס, וואָס זיי האָבען געטון מיט די עסקימאָס. אָבער די מעהרסטע פון זיי קימערט וועגען מיינג וואָס טויזענדער עסקימאָס שטאַרבען אויס יונגערהייד. די שעהנסטע ווייבער און די שעהנסטע מיידלעך פון די עסקימאָס וואַרטען שוין מעהר נישט, אַז זייערע מענער אָדער פאָטערס זאָלען זיי פערקויפען. זיי האָבען אַליין זיך אויסגעלערנט צו פיהרען אַ מסחר מיט זייערע קערפּערס און זיי קריגען זייערע קליידלעך, פּאַטשיילקעס און אַפילו ברוירען פאַר זייער געברויך. עס טרעט איבערגעגעבען, אַז אַפילו מיטעל-יעהריגע עסקימאָסינס האָבען זיך אויך מתקנא געווען אין יונגוואַרג און עס אַרט זיי מעהר נישט וואָס די פאַמיליעס זייערע לעבען ווייניגער, אַבי זיי קאָנען גענים מעהר פון לעבען אין דער קורצער צייט וואָס זיי לעבען.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 32-41

צוריקגעקעהרט.

ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און מענער שוואַכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען

(האַר-אויספאַל)

נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוועגד

8766 Dr. med.

J. Leyberg

choroby skóry i weneryczne

POWRÓCIŁ

TRAUGUTTA 5, tel. 773.

Dr. med. RACHELA LEWI

זשעראָמסקיעגאָ (פּאָנסקאָ) 24, טעל. 42-72

ספּעצ. קינדער-קראַנקהייטען

צוריקגעקומען.

נעמט אָן פון 3—4 נאָכמ. אין לעטשניצע „וויטאָ" פּיעטריק. 43 פון 4—5 נאָכמ.

Dr. MED. J. BETTE

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אינערליכע-און קינדער-קראַנקה

פּיעטריקאָווער 6, טעל. 44-95.

פעררייזט.

Dr. A. Krynski

הויט און וועגערישע-קראַנקהייטען

רענטגען = היילּ = קאַבינעט

שענקעוויטש 34, טעל. 46-10

1-טער שטאָק, פראָנט. נעמט אָן פון 5—7 נאָכמ.

DR. MED. A. URYSON

אינערליכע קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

Konstantynowska 20, telef. 35-85

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערן-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

פארעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7, נעמט אויך אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

גאלדענע גליקען

(112 (ראָמאַן)

מילפאָרד האָט זיך אַרומגעקוקט אין קאָרידאָר און מיט אַ רוהיגער, הבך-אַרצ'דיגער שטימע געזאָגט:

— דערלויבט מיר אייך צו גראַטולירען מיט אייער גליקליכען צוריקקעהר, מיסטער! ענטשולדיגט, וואָס איך האָב אַ ביסעל פערשפּעטיגט, און נישט בעוויזען אייך צו בעגעגענען.

איך בין צוגעגאַנגען צו איהם און אויסגעשטרעקט איהם די האַנד:

— מילפאָרד, מיר פעהלען אויס ווערטער, כדי צו אויסדריקען אייך מיין דאַנקבאַרקייט, אָבער — אָבער איך בין אייך זעהר... דאַנקבאַר!

ער האָט אומגעלומפּערט און געריהרט צוריק-געדריקט מיין האַנד.

— ניט'איז פאַרוואָס צו דאַנקען, מיסטער! איך בין זעהר צופרידען, וואָס עס איז מיר געלונגען אייך צ והעלפען... אגב, דערלויבט מיר אייך אויס-צודריקען מיין פרייד, וואָס דער מיסטער נאָטאַן האָט אייך בעשטימט פאַר זיין יורש. ווייזט אויס, מיסטער, דערמיט דערקלערט זיך אייך דאָס שנעלע אַוועקגעהן פונדאַנען פונ'ם מיסטער פרייכאַן...

עה האָט פילדייטיג בעוויזען מיט דער האַנד אויפ'ן דרויסען.

— די שנעלקייט פון זיין אַוועקגעהן דערקלערט זיך נישט דערמיט, נאָר טאַקע... דערמיט! איך האָב איהם אָנגעוויזען אויף מיין קניע...

מילפאָרד האָט פערטראַכטעהייד אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ.

— אַ מיאוס'ער מענש, מיסטער... זעהר אַ מיאוס'ער! איך האָב איהם שטענדיג געהאַלטען פאַר איהר דעם מיסטער נאָטאַן...

— מילפאָרד, — האָב איך זיך אָפּגערופען — איך ווייס נישט, ווי אַזוי עס זעהט איצט אויס אין שטוב.. אָבער אויב מיר זאָלען אָנטלעפאָנירען אין נאָהענטען רעסטאָראַן, איז ווי מיינט איהר — וועלען מיר ד אָקענען האָבען אַ מיטאָג פאַר דריי פּערזאָן, אויף אַכט אין אָוונד? מיס סאָלאַנאָ און מיסטער לאַזאַן האָבען צו אַמען מיט מיר געטיילט מיינע עומה נפש'ן, און מיר וואָלטען וו יגעהעריג געוואָלט פייערען דעם היינטיגען טאָג!

מילפאָרד'ס פּנים האָט בעשיינט אַ שמייכעל פון פּראָפעסיאָנעלען שטאָלץ.

— זעלבסטפערשטענדליך, מיסטער! — האָט ער געענטפערט מיט אַ פערנויגונג — אַכט אַ זייגער וועט אַלץ זיין פערטיג. איהר קאָנט זיך פערלאָזען אויף מיר, מיסטער!

— איהר נ'כטיגט ביי מיר, פערשטעהט זיך, ביל! — האָב איך געזאָגט, ווען מילפאָרד איז אַרויס.

— וואָס הייסט?! ווי דען אַנדערש? — האָט זיך ביל פערוואונדערט. — שוין זשע מיינט איהר, אַז איך וועל אייך איבערלאָזען אַליין, ווען איהר האָט בעקומען אַ ירושה פון פופציג טויזענד פונט. איך וועל גאָר אָפּפיהרען, דעם אויטאָמאָביל אין גאַראַזש בעצאָהלען, וויפיל ס'קוסט דאָרט, און תיקף צוריק-קומען איבערטון זיך צו מיטאָג.

— גוט ביל! — האָב איך זיך פונאַנדערגעלאַכט — אויף'ן וועג פערגעסט נישט צו געבען אַ דעפּעשע דער לערי טריינאָט, אַז מאַריאַ וועט צוריק-קומען צעהן אַ זייגער!

— — — — — — — — —

מיר זענען געשטאַנען אין דעם זעלבען צימער, וואו מיט צעהן טאָג צוריק האָט אַ נאַכט-קויל שיער נישט פערענדיגט מיין אומרוהיג לעבען.

— מאַריאַ, — האָב איך געזאָגט — מיין ליבע הארציגע מאַריאַ!

איך האָב אָנגענומען איהרע הענד, אַוועקגע-לעגט זיי אויף מיינע אַקסלען, און טיף אַריינגעקוקט איהר אין איהרע טשיקע, וואונדערבאַרע אויגען.

כ'מיין, אַז זי האָט פערשטאַנען, וואָס איך האָב בדעה געהאַט צו זאָגען, ווייל זי האָט צוטרויג אַריר בערגעפיהרט איהר בליק אויף דעם פאַרטיערע ביים פענסטער, און שטיל אַרויסגעשעפּטשעט:

— אַך, טייערער מיינער... ווען איך וואָלט אייך דער'הרג'עט אין יענע נאַכט...

— וואָלט עס נוצען געברענגט בלויז סעגנאָט'ן!

— האָב איך פערענדיגט פאַר איהר, און מיט אַ גליקליך געלעכטער צוגעצויגען זי צו זיך אויף דער ברוסט.

אונזערע ביידענס ליפען האָבען זיך בעהאַפטען אין אַ לאַנגען זיסען קוש.

— מאַריאַ, — האָב איך געזאָגט — איך ווייס, אַז אייך פייניגט דאָס געלד, וואָס איך האָב בעקומען פון ירושה פון פּאַראַדאָן. איך בין זיך משער, אויף וואָס פאַר אַנ'אופן ער איז געקומען צו דעם ריזיגען קאַפּיטאַל. איך פערשטעה וויפיל יסורים און מיה דאָס געלד האָט פערשאַפען אייער פאָטער און זיינע אָנהענגער, און איך פערשטעה, אַז איהר וועט שנעלער מסכים זיין אויסצוגעהען פאַר הונגער איידער אויסצוגעבען אויף זיך אַ שילינגער פון דעם ראָזיגען געלד, וואָס איז פערגאָסען מיט אייגען בלוט..

— יאָ, יאָ! — האָט זי אַרויסגעשעפּטשעט — איך האָב געוואוסט, אַז איהר וועט פערשטעהען.

— טייערסטע! — האָב איך שטיל געענטפערט — מיר וועלען דאָס געלד איבערגעבען אין רשות פון דריי פערזאָן, ה. ה. פון אייך, מיך און ביל'ן. איין טייל פיסט וויפיל צער פּראַדאָ האָט פערשאַפען אייער לאַנד, אָבער אין באָליוויען קאָן איך אָנ'אָרט, וואו ס'איז דאָ גענוג געלד, כדי צו פערהיילען די וואונדען פון אייער פאָטערלאַנד. מאַנועל סאָלאַנאָ האָט אָנגעמעלט געראַטעוועט סאַן-לוקאַ און איצט וועט זיין טאָכטער ווידער ראַטעווען די ראַינע רעפּובליק. אז איך מיט ביל'ן וועלען איהר אין דעם בייהילפיג זיין.

מיט אַ פרייד-אויסרוף האָט מאַריאַ אָנגע-כאַפּט מיין האַנד, און איידער איך האָב בעוויזען זיך גענענצושטעלען, האָט זי מיין האַנד צוגעטראָגען צו די ליפען און אַ קוש געטון.

(סוף).

„איך וועל קויפען צוויי מאשינען", דו וועסט העלפען מיר פערדינען"

דערווייל האט זי איהם „ליבער" איינגעשיב'ענט אין תפיסה

מיט א פאר טעג צוריק איז אין לעמבערג ארעסטירט געווארען א געוויסער ליבער ליידער, פאלוש גרינבערג, וועלכער איז נאך א קורצער צייט ארויסגעלאזען געווארען פון תפיסה.

פארוואס האט מען ליידערן ארעסטירט? ער שטאמט פון סאסאוו און איז א זוהן פון א דארטיגען בעל הבית הערש לייב ליידער, ליבער דער זוהן, איז א שניידער געהילף און האט געארבייט ביי דער היגער פירמע גאלדפארב. מיט א געוויסער צייט צוריק איז ליבער ליידער א חתן געווארען מיט א געוויסער געניע זינגער שוו.-אנגאס 17, געניא האט פערמאגט צונויפגעשפארט אביסעל געלד און דאס יונגע פאר פאלק האט בעשלאסען צו ווערען זעלבסשטענדיג. געניג שוין געארבייט ביי פרעמדע עס איז צייט צו בויען א הויז פאר זיך. ניי האבען בעשלאסען צו קויפען מאשינען און צו עפענען א שניידער ווארשטאט.

אומר ועשה, געזאגט און געטון, חתן כלה האבען געקריגען א לאקאל ערגיץ אויף יאזעפאטא גאס א לאקאל איז שוין דא, מאשינען האט מען אויך געקויפט, עס פעהלען נאך קונים,

דערווייל האט אנגערוקט דער ליבער זומער און מען דארף ארויספאהרען פון לעמבערג אויף דער פראווינץ אויף זומער-אברוה. ווער פאהרט עס נישט ארויס פון לעמבערג אויף וואקאציעס? מה דאך פאמיליען פעטערס און פאמיליען מוטערס טון עס, פארוואס זאל עס נישט טון א יונג פאר פאלק פאר דער חתונה, ווען מען דארף נאך נישט אויסהאלטען קיין היים? וואוואהין פאהרען? אמבעסטען קיין סאסאוו צו זיינע טאטע מאמע נאך וואס אויסגעבען געלד אין דער פרעמד, אז מקאן די וואקאציעס צייט פערברענגען ביים טאטען אין דער היים. ליבער ליידער מיט זיין כלה זענען טאקי ארויסגעפאהרען קיין סאסאוו.

עס מוז דערמאנט ווערען, אז געניא זינגער איז א לעמבערגער קינד און די קליינשטעדטעלדיגע קענען זיך צו איהר אזוי שנעל נישט צופאסען. געניא האט ליב צו טון א זינג און א שפרינג און דאס טאקי איז נישט געפעלען געווארען די צניעותדיגע פראווינץ ווייבער, וועלכע האבען אנגעהויבען דערקוטשען דעם יונגען מיידעל און זי ווידער האט אויסגעלאזט איהר בייז הארץ צום חתן ער נעביך ליבער, האט זיך געפונען צווישען האמער און קאוואדלע און ער האט געוואלט פאר יערען פרייז שוין אמאל פטור ווערען פון סאסאוו. וויאזוי אנטלויפט מען אבער, די כלה וויל נישט פאהרען. זי וויל נאך שפעטען לופט און די עלטערען טון אן עניים קשים. דאס געפעלט זיי נישט און יענץ געפעלט זיי נישט אן דעם לעבעדיגען לעמבערגער מיידעל.

ליבער האט געזעהען, אז ער האט נישט קיין אנדערע ברירה און ער האט געשריבען א בריף צו דער שוועסטער פון זיין כלה קיין לעמבערג זי אל זיך אויף איהם מרחם זיין און זעהן וואס שנעלער זיי אהיימצונעמען, ממש זיי ארויסצוראטעווען פון סאסאוו, ווייל ער קאן דא לענגער שוין נישט אויסהאלטען.

שטאדט דער שוועסטער איז אבער אראב געקומען פון לעמבערג קיין סאסאוו דער אמאליגער מייסטער פון ליבער ליידער, ה' גאלדפארב און האט מיט זיך מיטגענומען די חתן כלה קיין לעמבערג. פאר א אויטא האבען אפנים די עלטערען פון ליבערן דרך ארץ בעקומען און געלאזט דאס פאר פאלק פאהרען.

ווי נאר אבער זיי זענען אוועקגעפאהרען האט דער פאטער פון ליבער געמאכט א געוואלד אז עס פעהלען איהם 65 דאלאר.

ליידער מיט זיין כלה זענען באלד אוועק קיין אטוואצק ביי ווארשא. דארט האט זיך געפונען די פרוי פון ה" גאלדבערג און אהין האט זיי טאקי ה" ג. געהייסען פאהרען. דער פאטער האט דערווייל געהאלטען אין איין זוכען זיין זוהן. באלד איז ער געוואהר געווארען, אז ער זעפינט זיי אין אטוואצק. אהין האט דער פאטער ארויס געשיקט זיין יונגערען זוהן יוסף, וועלכער אנקומענדיג קיין אטוואצק, האט ער באלד געטראפען זיין ברודער און האט זיך מיט איהם גוט אבגעקריגט. חתן כלה זענען שפעטער צוזאמבן מיטן ברודער יוסף אוועקגעגאנגען אין וואלד שפאצירען, פלוצים איז דער חתן נעלם געווארען. ער האט צו זיינע בעגלייטער געזאגט, אז ער געהט אוועק אויף א ווייל אין באלד וועט ער צוריק קומען. מען האט איהם אבער שוין מעהר נישט געזעהען אויף די אויגען ער איז נישט מעהר צוריקגעקומען צו דער כלה.

ווי נאר דער חתן איז אוועק האט ווידער די כלה געמאכט א געוואלד אז עס פעהלען איהר 1000 זל. ער האט שוין נעביך געהאט אזא מזל פון וואגען ער איז נור אוועקגעפאהרען, האט מען באלד געשריבען, אז עס פעהלט געלד.

עס האט באלד געהייסען, אז מען האט ליבערן געזעהען אין בוטשאטש. געניא האט איהם קיינעם נישט נאכגעשיקט, ווי זיין פאטער האט געטון, נאר האט אויף איהם געמאכט א אנקלאגע צו דער פאליציי. ליבער איז טאקי באלד ארעסטירט געווארען און נאך א פאר טאג האט מען איהם בעפרייט פון תפיסה.

א בריף אין רעדאקציע

חשוב'ע רעדאקציע!

איך בעט זעהר צו געבען פלאץ אין אייערער ווערטער צייטונג אויף פאלגענדע ערקלערונג פאר וועלכען איך דאנק אייך פאראויס:

אין „נייעם פאלקסבלאט" נומער 201 איז געווען געדרוקט א ידיעה, אז אויף א פערזאמלונג פון „מחזיקי חולים" קילינסקיעגא 120, אונטער דעם פארזיץ פון ה' גאלדבערג איז ערקלערט געווארען, אז ה' אייזענבערג האט איינגעארדענט א באנק אין לאקאל פון „מחזיקי חולים" און האט גלייכצייטיג פערוועגדט 1600 זלאטעס פעראיינסגעלד אויף די געברויכען פון דער באנק, ערקלער איך, אז דאס איז א רכילות.

וואס אנבעלאנגט דער גרינדונג פון דער באנק, זענען געווען פאר דער גרינדונג די גאנצע פערוואלטונג, וואס איך קאן בעווייזען זייער אייגענע אונטערשריפטען אויסער דעם זענען אויף דער גרינדונגס-פערזאמלונג פון דער באנק געווען אנוועזענד איבער זעכציג מיטגלידער פון „מחזיקי חולים" און זיי זענען אויך געווען פאר דער באנק.

די באנק האט אויך געצאהלט פאר בענוצען דעם לאקאל מיט טעלעפאן א. ז. וו. אויף וואס איך האב קוויטונגען.

וואס אנבעלאנגט דער רכילות, אז איך האב ערברויכט „מחזיקי חולים"-געלד אויף די געברויכען פון דער באנק, איז מען נאר אויסען צו בעשמוצען מיין צונבעפלעקטען נאמען פון וואס מען קען זיך איבערצייגען פון מיין ערקלערונג:

דאס געלד וואס איז אריין געקומען יעדען טאג אין פעראיין האט איבערגענומען דער קאסירער ה' וויינקראנץ און האט קוואטירט יעדען ראפארט די ערהאלטענע סומע.

די פעראיינס-סטאטוטען פאדערען, דאס מעהר ווי 500 מוזען זיך געפינען אין א באנק איבער דעם האבען מיר דעם זעפאסאווע פאנד פון 1000 זל. אריינגעגעבען אין דער דעפאזיטען-באנק און עס איז דארט געווען איבער א יאהר. אין גרודזשיען 1928, דאס הייסט 3 מאנאטען שפעטער ווי די באנק האט עקזיסטירט, האט די פערוואלטונג פון „מחזיקי חולים" בעשלאסען די 1000 זל. אריינצוגעבען, צוליב בעקוועמליכקייט אין דער באנק פון שייבלערס ראיאן. דאס געלד איז דערנאך פעו וועגדט געווארען צו בעצאהלען דאקטוירים, אפטייק און לאקאל דאס קענען בעשטעטיגען די ראפארטען.

דאס בעשטעטיגט אויך די רעווידיר-קאמיסיע. גלייכצייטיג, ערקלער איך, אז געגען די רכילות-טרייבער וועל איך גערכטליך פארטרעטען.

מיט דרך ארץ יעקב דוד אייזענבערג

וועלכע קאטעגאריע סאנגעשטעלטע האבען דאס רעכט אויף א חודשליכן אורלויב

ווי בעקאנט איז מיט'ן אריינטריט אין קראפט פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה-פרעזידענט פון 16. מערץ 1928 וועגען אפמאכען מיט גייסטיגע ארבייטער, בעדייטענד פערשמעלערט געווארען. דער שיכט ארבייטער, וועלכע האבען ביז דעמאל געגאלטען אלס אזויגערופענע אינטעלעקטועלע.

לויט'ן ארטיקעל 2 פון דער ציטירטער פעראָרדנונג ווערען עקספעדיענטען און פערקויפער, וועלכע בעזיצען נישט קיין 6-קלאסיגען אלגעמיינעם אדער ספ. ציעלען שול-בילדונגס-צענז, נישט טראקטירט אלס גייסטיגע ארבייטער און ממילא שפרייטען זיך נישט אויס אויף אזעלכע אנגעשטעלטע די הנחות, וועלכע זענען אנ'ערקענט פאר גייסטיגע ארבייטער אויפ'ן פון דער דערמאנטער פעראָרדנונג.

אמת, מען מוז אויך בעמערקען, אז לויט'ן לעצטען פונקט פון זעלבען ארטיקעל ווערען טראקטירט אלס גייסטיגע ארבייטער אויך אזעלכע פערקויפער און עקספעדיענטען, וועלכע בעזיצען אייגענטליך קיין בילדונגס-קוואליפיקאציעס טאקע נישט אבער זיי האבען שוין פאר'ן 31. דעצעמבער 1928 פאקטיש יא גענאסען פון די רעכט, וועלכע זענען אנערקענט פאר אנגעשטעלטע (למשל: געוועזען אסעקורירט אין פערזיכערונגס אנשטאלט פאר גייסטיגע ארבייטער אין ווארשא).

די ציטירטע פעראָרדנונג רעגולירט אבער ווייט נישט אלע פריוואט-רעכטליכע בעציהונגען צווישען אונטערנעהמער און זייערע אנגעשטעלטע, וועלכע פליסען ארויס פון געשלאסענעם ארבייטס-אפמאך.

קודם כל בעריהרט זי לגמרי נישט די פראגע וועגען אורלאבען פאר אנגעשטעלטע אין האנדעל און אין דער אינדוסטריע אזוי, אז דער אוסטאוו פון 16. מאי 1922 איז געבליבען ווייטער פערפליכטענד.

אינטערעסאנט איז אבער אין דעם פאל דער פרט, אז נישט דער אנגעוויזענער אוסטאוו און אויך נישט זיין אויספיהר-פעראָרדנונג פון 11. יוני 1923 קלאסיפיצירען נישט דעם ארבייטער-פערזאנאל פון א געוויסער אונטערנעהמונג לויט'ן בילדונגס-צענז, וואס יעדער פון זיי בעזיצט, נאר רעכענט זיך אויסשליסליך מיט די פונקציעס, וועלכע דער זעלבער ארבייטער פיהרט אויס אין דער אונטערנעהמונג.

ממילא קומט ביי אזעלכע אומשטענדען אויס, אז איין און דער זעלבער אנגעשטעלטער (למשל: א קוואליפיקאציע-לאזער עקספעדיענט) ווערט דורך 2 בעזונדערע אוסטאווען פערשידענארטיג טראקטירט.

לויט'ן אוסטאוו פון 16. מאי 1922 וועגען אורלאבען ווערט אזא איינער בעטראכט אלס גייסטיגער ארבייטער און עס קומט איהם דעריבער א חודש'דיגער אורלאב.—

אין דער זעלבער צייט טראקטירט איהם די פעראָרדנונג פון 16. מערץ 1928 וועגען אפמאכען מיט אנגעשטעלטע אלס פשוט'ען פיזישען ארבייטער און אזעלכען אנערקענט זי פאר איהם נישט מעהר, ווי נאר א 2-וואכענדיגע קינדיגונג.

בכדי דעם דאזיגען רעכטליכען נאנסענס צו בעזייטיגען, איז מאדעפיצירט געווארען דער ארטיקעל 15 פון דער אויספיהר-פעראָרדנונג צום אוסטאוו וועגען אורלאבען אבער נישט לטובה, נאר פערקעהרט לרעה די אויסגערעכענטע קוואליפיקאציע-לאזע עקספעדיענטען און פערקויפער.

לויט דער נייער רעדאקציע פון דערמאנטען ארטיקעל, וועלכע איז פערעפענטליכט געווארען אין לעצטען נאמען דזש. אוסט. (59/29 אונטער דער פאזיציע 467) ווערען אנערקענט אלס גייסטיגע ארבייטער און האבען אלזא דאס רעכט אויף א חודש'דיגען אורלאב נאר די אנגעשטעלטע פערקויפער און עקספעדיענטען, וועלכע בעזיצען א צייגניש וועגען געענדיגטער 6-קלאסיגער שול-בילדונג אדער וועלכע זענען שוין פון לאנג טראקטירט געווארען אלס גייסטיגע ארבייטער. דעסגלייכען ווערען אנערקענט אין דעם פרט אלס גייסטיגע ארבייטער דער קוואליפיצירטער אנגעשטעלטער טעכנישער פערזאנאל אין דער בערג-אינדוסטרי, ווי אויך קונסט-מאלער, סקולפטורער, זינגער, מוזיקער, דער ארטיסטען-פערזאנאל פון טעאטערס, ארקעסטערען און ליטעראַרישע און מוזיק-לייטערס זשורנאליסטען, דאקטוירים, דענטיסטען און זייער געהילף-פערזאנאל (אקושערקעס, פעלדשערס, צאהן-טעכניקער), ביורא אנגעשטעלטע און בוכהאלטערען, צייכנער, פארמאצעווטען, דראגיסטען, קאסירס, וואיאזשארען, אקוויזיטארען.

י. אינפעלד

אין דער 7-קל. שולע
ש. זיעלאנקא ווסכאדניא — 68/70 —

ווערען אנגענומען שילער פון 6 יאהר אן און ווערען גרינדליך פארגעברייט אין אלע היגע מיטעלשולען. א ספעציעל געוויכט ווערט געלייגט אויף דער העברעאישער שפראך און אלע יודישע למודים.

בעמערקונג: דורכגאנג פיעטריקאווער 46—44.

Dr. med.
H. LAJCHTER
צאהן-כירורג
דזיאסלע-, קין-, גימען-, און צונג-קראנקהייטען.
Konstantynowska 9
telefon 49-66
od 1½—5 po pol. 4604

דער לימוד איז דער בעוואוסטער
7-קלאסיגער קנאבען-שולע
פון יצחק גאלדבערג
אלעע 1-טער מאי (פאסאזש-שולץ) 16,
הויבט זיך אן דעם 1-טען ווזשעשיען (כ"ז מנ"א הבע"ל).
איינשרייבונגען פון נייע תלמידים קומען פאר אין דער קאנצעלאריע פון דער שולע טעגליך פון 12 ביז 5 נאכמ. דאס לעהרער-פערזאנאל פאר די למודי-קודש פון התחלת-קריאה עברית (דרדקי) ביז חומש, רש"י, נ"ך, גמרא, תוספות, ווי אויך לה"ק בכתב ובדבור און דקדוק, ווערט אין דעם נייעם שול-יאהר צוזאמענגעשטעלט פון די בעסטע פעדאגאגען אין אונזער שטאט – מלמדים מופלגים מפורסמים. דערביי וועלען אויך די למודי-חול שטרענג געפיהרט ווערען לויט'ן פראגראם פונ'ם בילדונגס-מיניסטעריום דורך די בעסטע לעהרער פאכלייט. נעמענדיג אין בעטראכט די איצטיגע שווערע מאטעריעלע לאגע אין אונזער שטאט, צוליב וואס פיל ווענעגער בעמיטעלטע עלטערן, נישט קאנענדיג שיקען זייערע קינדער אין פריוואט-שולען אדער קאנצעסיאנירטע חדרים, צוליב דעם פאר זיי צו הויכען שכר-לימוד און דעריבער זענען זיי געצוואונגען זייערע קינדער אפצוגעבען אין די פאוושעכנע שולען, ווערען פאר די לעצטע
די פרייזען ערמעסיגט ביז 50 פראצענט.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).
Od 27. VIII. do 2 IX 1929 r.
dla dorosłych:
„ZIEMIA OBIECANA"
według głośnej powieści WŁADYSŁAWA REYMONTA, malującej życie Łodzi.
W rolach głównych: JADWIGA SMOSARSKA, KAZIMIERZ JUNOSZA-STĘPOWSKI, Solski i in
Dla młodzieży:
UKOCHANY SZERYF
Dramat w 7 aktach.
W roli w głównej: TOM MIX.
Nad program: Pies z Hoxville'u.

עלטערן!
חדר-שולע
אין מען לאנג ערוואַרטעטע קוויטירענדע ווערען אנגענומען קינדער וואס לערנען און פאחשעכנע שולען צו לערנען: חומש, רש"י, נ"ך, משניות, גמרא, תוספות, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריוו זעלבסט צוזאמענשטעלען, ס'ווערען אויך אנגענומען אנפאנגער פון 5 יאהר אן, ווי ס'ווערט אין פערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך עברי, א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! —— צוגענגליכע פרייזען!
מנהל יחיאל דוד ראזענפעלד
פלאַנאלאשטשי (נייע שטאט) 6
קחער עפ!צ!נץ, רעכטס. שם.

Dr. med.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציעל ארצט פאר נירן בלאזן-און הארן - קראנק.
NAWROT 8
tel. 19-90
עמפפאנגט פון 4—7 אוו. נעמט אויך אן אין דער לעטשניצע „Zdrowie" נאוואמיעסקא 3 פון 12½ ביז 2 זייגער נאכמ.

LEKARZ-DENTYSTA
P. Żytnicka-Kahanowa
Konstantynowska 9, tel. 33-53
powróciła.

ייד. פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייע מיניסטעריאלע פעראָרדענונג

וועגען צוגאב־איבונגען פאר רעזערוויסטען

וויל מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, האָט דאָס קריגס־מיניסטעריום אַרויסגעגעבען אַ נייע פעראָרדנונג וועגען צוגאָב־איבונגען פאַר די רעזערוויסטען(

די צוגאָב־איבונגען וועלען פאָרקומען אין 2 טורנוסען, בעזונדער פאַר אונטעראָפיצירען און בעזונדער פאַר שערעגאָווצעס.

אונטעראָפיצירען וועלען גערופען ווערען פון 23 סעפטעמבער ביז'ן 31 אָקטאָבער און שערעגאָווצעס און עלטערע שערעגאָווצעס פון 23 סעפטעמבער ביז'ן 19 אָקטאָבער.

אויף די דאָזיגע איבונגען וועלען גערופען ווערען:

א) אונטעראָפיצירען פון 1896 י', פון פיעכאָטע, טאַנקס, קאַוואַלעריע, אַרטילעריע (אָהן דער אַרטילעריע געגען אַעראָפלאַנען), פון פערבינדונגס־מיליטער (אָהן דעם ראַדיאָ־טעלעגראַפישען פולק), באַהן־סאַפּיאָרען און אויטאָ־דינסט.

ב) אונטעראָפיצירען, עלטערע שערעגאָווצעס פון 1903 י'. פון פיעכאָטע, טאַנקס, אַרטילעריע (אָהן דער אַרטילעריע געגען אַעראָפלאַנען) אַעראָנאָוטיק, פערבינדונגס־מיליטער (אָהן דעם ראַדיאָ־טעלעגראַפישען פולק), באַהן־סאַפּיאָרען און אויטאָ־דינסט.

ג) אונטעראָפיצירען און עלטערע שערעגאָווצעס פון יאָהר 1903 פון קאַוואַלעריע.

ד) אונטעראָפיצירען פון יאָהר 1903 פון פליה־מיליטער, סאַניטאַרען, פון בעוואָפנונגס־דינסט און אינטענדאַנטור.

ה) אונטעראָפיצירען, עלטערע שערעגאָווצעס און שערעגאָווצעס פון אַלע אַרט געוועהר, וועלכע האָבען געדאַרפט גערופען ווערען אויף איבונגען אין 1928 און האָבען די איבונגען נישט מיטגעמאַכט.

אַלע רעזערוויסטען, וואָס זיי איז נוגע די דאָזיגע פעראָרדנונג, וועלכע האָבען ביז'ן 1־טען סעפטעמבער נישט דערהאַלטען די קאַרטע, פּאָוואָלאַניע, דאַרפען זיך אומבעדינגט מעלדען אין זייער פ. ק. או. ביז'ן 10 סעפטעמבער, וואו זיי וועלען דערהאַלטען זייערע אויפפאָדערונגס־קאַרטען. פאַר נישט אויספיהרען די פעראָרדנונג וועט מען בעשטראָפט ווערען לויט די מיליטערישע געזעצען.

ווי מיר דערוויסען זיך איז דער דאָזיגער טורנוס דער לעצטער היינטיגס יאָהר.

די ווייטערדיגע איבונגען וועלען פאָרקומען ערשט אין קומענדיגען יאָהר.

פעראָרדנונג פון מאגיסטראט

וועגען צוואנגס־פאָרטבילדונג פאר יוגענד

(מ) דער מאַגיסטראַט האָט פעראָפענטליכט פאָלגענדע פעראָרדנונג וועגען דעם צוואַנגס־פאָרטבילדונג פאַר יוגענד אויפ'ן שול־יאָהר 1929־30.

לערן־יונגלעך און לערן־מעדלעך זענען מחויב צו פערשרייבען זיך אין די עפענטליכע פראָפעסיאָנעלע פאָרטבילדונגס־שולען.

יוגענטליכע אַרבייטער פון ביידע געשלעכטער, אין עלטער פון 15 יאָהר, וואָס זענען בעשעפטיגט אין דער אינדוסטריע, האַנדעל און האַנדווערק מוזען זיך אויך פערשרייבען אין עפענטליכע פאָרטבילדונגס־שולען.

די איינשרייבונגען אין די פאָרטבילדונגס־שולען וועלען פאָרקומען פון 2־טען ביז'ן 7 סעפטעמבער איינשליסליך פון 6 ביז 8 אָוונד. די איינשרייבונגען קומען פאָר אין פאָלגענדע לאָקאַלען:

אין די פראָפ. פאָרטבילדונגס־שולען:

א) פאַר דער בוי־גרופע (דעקאַזשעס, שטיינהאַקער, לאַקירניקעס, מאַלער, מויערער, פלומפען־מאַכער, גלעזער, שטוקאַטאָרען, זדונעס) אויף אַנדזשעיאַ 7.

ב) פאַר דער האָלץ־גרופע: בעדנער, טשעשלעס, קאָרבמאַכערס, האָלץ־קריצערס, טישלערס, דרעקסלער'ס) אויף בענעדיקטאַ 56, און טאַפעצירערס אויף זאַמענהאָף 58.

ג) פאַר דער טעקסטיל־גרופע יונגלעך (היטעל־מאַכער, קאַפעלוש־מאַכער, שניידער, שמוקלער) אויף גלובנאַ 30, פולנאָצנאַ 24, פּאָמאָרסקאַ 52, וואָלטשאַנסקאַ 21.

פאַר מיידלעך: (וועש־נייהערינס, שטיקערינס, שניידערינס, מאָדיסטקעס, הענטשקע־נייהערינס, נייטאָרינס, טריקאָטאַזש־אַרבייטערינס) אויף אַנדזשעיאַ 24, אַבראַמאָוווסקי 22, ציגעל־גאַס 58, גדאַנסקאַ 29, גדאַנסקאַ 90, קאָנסטאַנטינער 27 און נאַפּיורקאָווסקאַ 31.

ד) פאַר דער לעדער־גרופע (גאַרבער, קאַמאַשען־שטעפער, הענטשקע־מאַכער, רימער, שוסטער, און זאָטלערמאַכער) ריבנאַ 15, זשגאָווסקאַ 5 און זשעראָמסקי 36.

ה) פאַר דער מעטאַל־גרופע (בלעכער, בראָנזאַרבייטער, קעסעל־אַרבייטער, קאָוואַלעס, קופערשמידען) נאָוואָ־טאַרגאָוואַ 24, מעכאַניקער, שלאָסערס און שלייפער) אַבראַמאָוווסקי 3, קילינסקי 150, פּאָמאָרסקאַ 48, זאַוואַדזקאַ 42 (טאָקאַזשעס) שקאָלנאַ 16 און וואָדנאַ 34.

ו) פאַר דער אַרטיסטיש־דעקאָראַטיווער גרופע: (גראַווירער, יובילערען, זייגערמאַכער, גאָלדשמידען) אַנדזשעיאַ 7.

ז) פאַר דער גראַפישער גרופע: (כעמיגראַפען, דרוקערס, איינבינדער, פאָטאָגראַפיסטען, ליטאָגראַפען, זעצערס) אַנדזשעיאַ 7.

(ח) פאַר דער גאַסטראָנאָמישער גרופע: (צוקער־בעקער, קוכערס, מילנער, בעקער, קצבים, וואורשט־אַרבייטער) אויף יוליוש 29.

ט) פאַר עלעקטראָטעכניקער און עלעקטראָמאָנטערען, זשעראָמסקיעגאָ 115.

י) פאַר פריזירען, פאַריקמאַכערס, נאַרוטאָוויטשאַ 27.

כ) פאַר ביוראַליסטען, האַנדעלס־פראַקטיקאַנטען, געוועלב־פערקויפער, קילינסקיעגאָ 109 (פאַר יונגלעך) און נאַוראָט 12 (פאַר מיידלעך).

יוגענדליכע אַרבייטער דאַרפען זיך פערשרייבען: אַלעקסאַנדראָווסקאַ 25 און 121, קאָנסטאַנטינער 192, פּושעיאַזד 77, זשגאָווסקאַ 33, סקערנעוויצקאַ 3, סמוגאָוואַ 6, סאָסנאָוואַ 1, שפּיטאַלנאַ 10. ווילענסקאַ 33/35.

יוגענדליכע אַרבייטערינס דאַרפען זיך פערשרייבען: אַלעקסאַנדראָווסקאַ 121, צמענטאַרנאַ 3, קאָנסטאַנטינער 72, קאָנטנאַ 16, קשענזשי מלין 15, מיצקעוויטש 7, טעאַדאָר 1, זשגאָווסקאַ 76, ווספּולנאַ 3/5 און ווילענסקאַ 33/35.

די לימודים אין די דערמאָהנטע שולען וועלען פאָרקומען מאָנטאָג, דינסטאָג, מיטוואָך, דאָנערשטאָג פון 6 ביז 9 אין אָוונד.

די אַרבייטסגעבער זענען מחויב, אַז די שילער זאָלען רעגולער קומען צו די לימודים, בעפרייען די אַרבייטער אין די שעה'ן, אין וועלכע זיי דאַרפען לערנען אין דער שול, איינרעכענען די לערן־שעהן צו דער אַרבייטס־צייט, אונטערשרייבען דעם ערשטען פון יעדען חודש דאָס שול־ביכעל פון שילער.

דאָס, וואָס די שילער לערנען אין אַנדערע שולען בעפרייט זיי נישט פון לערנען אין די פאָרטבילדונגס־שולען.

די, וועלכע וועלען זיך נישט צופאַסען צו דער דאָזיגער פעראָרדנונג וועלען בעשטראָפט ווערען מיט 1000 זל. שטראָף אָדער 14 טעג אַרעסט.

דער אויספלוג פון ווילנער שילער

(ש) די שילער פון די ווילנער צ. ב. ק.־שולען האָבען אויסגענוצט זייער אויספלוג אויף דער פּויזנער אויסשטעלונג, און זיך אָפּגעשטעלט אין אונזער שטאָט. דעם פערגאַנגענעם דינסטאָג 7,50 אָוועגד איז אָנגעקומען די עקסקורסיע פון 72 שילער און 7 לעהרער. צווישען די עקסקורסיאַנטען געפינען זיך איינגע סעמינאַריסטען און יודישע גימנאַזיסטען.

ביים באַהן האָבען אָפּגעוואַרט די ליבע געסט מצד י.ש.אָ. און די באָראָכאָוו־שולען, ה' א. קאַגאַן און פון די עלטערן־קאָמיטעטען, בעסער און פאַבריקאַנט, פון „לאָדזער אַרבייטער" י. סטאָלאַרסקי, פון דער וואַרשאָווער „אַרבייטער־צייטונג וו. שאַפּסקי.

אַ דאַנק דער בעמיהונג פון דעם פערוואַלטער פון די באָראָכאָוו־שולען ה' א. קאַגאַן, האָט דער שטאָט־פּרעזידענט זשעמינצקי אַסיגנירט פאַר דער ווילנער עקסקורסיע, וואָס האָט אין לאָדז פערבראַכט מעהר ווי אַ טאָג אַ סומע פון 300 גילדען. און געשטעלט צו דער דיספּאָזיציע 3 אויטאָס, אַ גרויסען ליכטיגען גערוימען זאַל פון שטאָטישען אינטערנאַט אויף שענקעוויטש 47. די בעשפּייזונג האָבען זיי בעקומען אין דער שטאָטישער קוך פאַר דער אינטעליגענץ אין שענקעווי־טשאַ־פאַרק.

נאָכ'ן אויסשטייגען פון די וואַגאָנען האָבען די 3 שטאָטישע אויטאָס אָפּגעפיהרט די שילער אין שטאָטישען אינטערנאַט, וואו זיי האָבען זיך אַביסעל אָפּגערוהט, און דערנאָך זענען זיי אַריבערגעגאַנגען אין דער קוך פאַר דער אינטעליגענץ פון שענקעוויטשאַ פאַרק, וואו זיי האָבען גענעסען אָוונט־ברויט, און פערבראַכט אין אַ געמיטליכע האַרציגער שטימונג צווישען די לעהרער און די געסט פון אונזער שטאָט. צום סוף פון אָוונד זענען פאָרגעקומען די בעגריסונגען: אין נאָמען פון י.ש.א. און די באָראָכאָוו־שולען האָט בעגריסט דער פערוואַלטער פון די באָראָכאָוו־שולען ה' א. קאַגאַן. אין נאָמען פון די עלטערן־קאָמיטעטען פון די באָראָכאָוו־שולען ה' א. בעסער. אין נאָמען פון לאָדזער „יונגבאָר" זילבערמינץ.

אין נאָמען פון די ווילנער געסט האָט געענטפערט דער אָנפיהרער פון דער עקסקורסיע, דער לעהרער י. כמיעל. און די שילער האָבען אויך געענטפערט מיט אָריגינעלע ווילנער לידער, וועלכע האָבען איבערגעלאָזט אַ גרויסען רושם אויף די פערזאַמעלטע.

מיטוואָך באַלד אין דער פריה האָט די עקסקורסיע בעזוכט די ווידזעווער מאַנופאַקטור. זיי האָבען בעקומען אַלע נויטיגע אויפקלערונגען פון 2 אינזשינערען אַ ביסעל שפּעטער האָבען זיי בעזוכט אַלע פאַבריקס־קוואַרטאַלען, פאַרמיטאָג די שטאָטישע האַלב־קאָלאָניעס, גענויע אינפאָרמאַציעס האָט זיי ערטיילט דער פערוואַלטער ה' טשאַרניעצקי.

ביי מיטאָג אין שיענקיעוויטשאַ־פאַרק האָט זיי בעגריסט נאָכמאָל דער פּאָרזיצער פון דער לאָדזער י. ש. א. דער ראַטמאַן פאָזנאַנסקי און ה' בעסער האָט זיי דעריאַנגט אַ בוקעט בלומען אין נאָמען פון די באָראָכאָוו־שולען מיט אַ בעגריסונג האָט געענטפערט דער לעהרער בולקין.

נאָכמיטאָג האָבען זיי ווידער בעזוכט די שטאָטישע שול אויף זאַגאַיניקאָווע און די באָראָכאָוו און מעדעם־שולען. דערנאָך האָבען זיי בעזוכט די יודישע אָרימע קוואַרטאַלען. צווישען אַנדערען האָבען זיי אָנגעזעהען דאָס נייע אויפגעבויט קאָאָפּעראַטיווע־הויז „פּאַראַויס" אין באַלוט, וואו זיי זענען אויפגענומען געוואָרען דורך ה' מ. קאַרפּעל פּאָרזיצער פון דער פערוואַלטונג „פּאַראַויס" די שילער האָבען מיט בעוואונדערונג און פרייד גענוי בעקוקט דאָס הויז און אין די פריש געבויטע שטאָטישע הייזער אין פּאָלעסיע האָט זיי אָפּגעוואַרט דער הויפּט־לייטער פון דער שטאָטישע בוי־אָפּטיילונג דער ה' אינזש. ליסאָווסקי, וועלכער האָט געגעבען אויספירליכע ערקלערונגען די עקסקורסאַנטען זיי האָבען אויך בעזוכט דעם פּאָניאַטאָווסקיס־פאַרק. אין אָוונט האָט דער שטאָטישער קינאָ אָפּגעגעבען פאַר זיי אַנ'אומזיסטע פאָרשטעלונג, געבענדיג ריימאָנט'ס „זיעמיאַ־אָביעצאַנאַ" וועלכער כאַראַקטעריזירט דערהויפּט לאָדז.

דער דירעקטאָר גאַפינסקי האָט בעגריסט די עקסקורסאַנטען פאַר דער פאָרשטעלונג.

דערנאָך זענען זיי אָפּגעפאָהרען אין שיענקעוויטשאַ־פאַרק עסען אָוונט־ברויט. און די לעצטע שעהן האָבען זיי פערבראַכט אין שטאָטישען אינטערנאַט אין אַ פרעהליכער געהויבענער שטימונג.

בכלל האָט אויף די עקסקורסאַנטען לאָדזש געמאַכט דעם בעסטען און שענסטען איינדרוק.

מיטוואָך 3 אַ זייגער שפּעט אין דער נאַכט האָבען זיי פערלאָזט לאָדז.

די גאַנצע צייט האָט דעם שילער־אויספלוג בעגלייט און געגעבען אויספירליכסטע און אויסשעפענדע אינפאָרמאַציעס דער פערוואַלטער פון די באָראָכאָוו־שולען ה' קאַגאַן.

---

1 זונטאָג

כו אב תרפ"ט

סעפּטעמבער

זון־אויפגאַנג 4.47

זון־אונטערגאַנג 6.24

הילפס־קאָמיטעט פאַר די געליטענע אין ארץ־ישראל

(ב) מאָרגען אין אָוונד קומט פאַר אַנ'אָרגאַניזאַציאָנס־זיצונג צו שאַפען אַ קאָמיטעט וועגען הילף פאַר די געליטענע אין פאַלעסטינע.

אין קאָמיטעט וועלען אַריין פאָרשטעהער פון אַלע גרופּירונגען און ריכטונגען פון די יודישע בירגערליכע פּאַרטייען. דער קאָמיטעט זאָל אָרגאַניזירען אַ געלד־זאַמלונג פאַר די געליטענע.

אַ נייער קאָמיסאַר

(וו) אויפ'ן אַמט פון קאָמיסאַר פון דער קראַנקען־קאַסע אין טאָמאַשאָוו איז פאָרגעקומען אַנ'ענדערונג, אַנשטאַט דעם ביזאיצטיגען קאָמיסאַר [illegible]' טשעכאָוויטש איז בעשטימט געוואָרען אַ נייער קאָמיסאַר.

האָלענדישע אינדוסטריעלער אין לאָדז

(וו) נאָך די אויספלוגען פון די שווייצאַרישע און פראַנצויזישע אויספלוגען פון אינדוסטריעלער, וועט אין אָנהויב סעפּטעמבער קומען קיין לאָדז אַנ'אויספלוג פון האָלענדישע אינדוסטריעלער.

זיצונג פון שטאָט־ראַט

(מ) די וואָך דאָנערשטאָג קומט פאָר די ערשטע זיצונג פון שטאָט־ראַט נאָך פעריען.

רעגולירונג פון ארבייט

(וו) עהרגעכטען איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון טעקסטיל־אַרבייטער פון כאַדעקישען פעראיין, נאָך אַ לאַנגער דיסקוסיע איז די פערוואַלטונג [illegible]עפולמעכטיגט געוואָרען אונטערצונעמען שריט צו רעגולירען די אַרבייטס־ און צאָהלונגס־בעדינגונגען [illegible]ון עטליכע פאַבריקען, וואו די געזעלען ווערען [illegible]לעכט בעהאַנדעלט.

די בעלייכטונג פון פרייהייטס־פּלאַץ

פרייטאַג איז אין עלעקטיראָווניע פאָרגעקומען [illegible] קאָנפערענץ וועגען איינאָרדנען די בעלייכטונג [illegible]ויפ'ן פרייהייטס־פּלאַץ.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אַז דער סקווער [illegible]רום דעם קאָשטשושקי־דענקמאָל וועט סקאַסירט [illegible]ווערען און אַרום איהם וועלען אויסגעפלאַסטערט [illegible]ווערען קליינע גראַניט־שטיינדלעך. ס'וועלען איינגעאָרדענט ווערען 8 כאָדניקעס, אויסגעלייגט מיט [illegible]אָלירטע זאַמד־שטיינער. אויף די 8 כאָדניקעס וועלען אויפגעשטעלט ווערען 8 גרויסע לאָמפּען אויף [illegible]טאָן־סלופּעס און אַקעגען זיי וועלען זיך געפינען [illegible]אַך אַכט לאָמפּען מיט מעשענע היטלעך.

די ענטהילונג פונ'ם דענקמאָל וועט פאָרקומען [illegible]צם 3. מאַי 1930.

פוהר אַרויף אויף אַ פרוי

(וו) נעכטען אין דער פריה איז די הויזוועכ[illegible]ווערין פון אַלעקסאַנדראָווסקאַ 66, ווערוניקאַ [illegible]זשענגעלעווסקאַ, געשטאַנען פאַר'ן הויז און געקעהרט די גאַס. פּלוצלינג איז אָנגעפאָהרען אַ [illegible]והר און מיט דער גאַנצער שנעלקייט אַרויפגעפאָהרען אויף דער פרוי. דזשענגעלעווסקאַ איז [illegible]שווער פערוואונדעט געוואָרען און פּאָגאָטאָוויע האָט זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אויף דרעוונאָווסקאַ גאַס.

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-4[illegible]

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער.

[illegible]יינענע פּראַצאַהניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע [illegible] הקלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען, קונסטליכע פיס, גאַרסעטען א. ז. וו. אָפּגעבענס פון 5—7 אָוו.

צוריקגעקעהרט.

שרעקליכער מארד איבער א יודישע פרוי אין באלוט

א מאן ערמארדעט מיט א מעסער זיין אייגענע פרוי

באלוט איז נעכטען אין אָווענד אויפגעקאָכט געוואָרען צוליב אַ שרעקליכען מאָרד וואָס איז אויסגעפיהרט געוואָרען אויף דער 21-יאָהריגער יודישער פרוי רבקה הדיליך, דער מאָרד איז פאָרגעקומען אין מיטען גאַס אויף זשוראַווע 10.

מיר דערוויסען זיך וועגען דער ראַזיגער שרעקליכער מאָרד-געשיכטע פאָלגענדע פּרטים. מיט 7 יאָהר צוריק האָט רבקה הדיליך חתונה געהאַט מיט דעם בעקער אַרבייטער בערל צוקערצווייג. זיי האָבען זיך גערונגען אַ וואוינונג אויף אַלעקסאַנדראָווסקאַ 14 און דאָס פּאָר-פּאָלק האָט דאָרט געוואוינט. רבקה האָט געהאַט 2 קינדער, אָבער קיין שלום-בית איז צווישען מאַן און ווייב נישט געווען, שטענדיגע מחלוקת און קריגערייען נאָך מעהר דערפאַר, ווייל בערל האָט זיך נישט געפיהרט ווי די אַלע אַנשטענדיגע מענשען און האָט זיך פערנומען נישט מיט קיין גאָר ערליכע עסקים. מיט 3 יאָהר צוריק האָט זיך צוקערצווייג געגט מיט רבקה הדיליך. נאָכדעם האָבען זיי זיך אָבער באַלד איבערגעבעטען און צוריק צוזאַמענגעוואוינט, מיט אַנ׳ערך אַנדערהאַלבען יאָהר צוריק איז בערל צוקערצווייג אַרעסטירט געוואָרען פאַר אַ גנבה און איז פערמשפּט געוואָרען אויף 14 חדשים תּפיסה. בעת בערל איז געזעסען אין טורמע איז רבקה הדיליך מיט איהרע קינדער פשוט אויסגעגאַנגען פון הונגער. זי האָט דעריבער איין קינד אַוועקגעגעבען איהרס אַ משפּחה אין פּיעטריקאָוו און דאָס צווייטע אין לאָדזער זוינגלינגס-היים. די שטוב אויף אַלעקסאַנדער גאַס 14 האָט זי פערקויפט און אַליין האָט זי זיך אַריבערגעצויגען צו איהר מוטער אויף זשוראַווע 28. ווען בערל איז אַהיימגעקומען פון טורמע האָט ער שוין נישט געהאַט וואו אַריינצוגעהען. דערווייל האָט מען איהם אויך צוגעטראָגען, אַז זיין רבקה האָט זיך בעת ער איז געזעסען אין טורמע נישט אַזוי פיין אויפגעפיהרט. בערל האָט אויך חושד געווען רבקה׳ן, אַז זי האָט געלעבט מיט איהר אייגענעם פעטער. בערל האָט דעריבער געדראָהט רבקה׳ן מיט שרעקליכע נקמה, אַליין האָט ער זיך גענומען אַ נייע כלה און האָט געוואַרט אויפ׳ן טאָג פון דער שרעקליכער נקמה, רבקה האָט אויך נישט לאַנג געוואַרט און זיך אויך גענומען אַ חתן, מיט וועלכען זי האָט שטענדיג אַרומשפּאַצירט. נעכטען אין אָווענד איז רבקה צוריקגעגאַנגען צוזאַמען מיט איהר חתן פון לאַגעווניק, וואו זי האָט פערברענגט דעם נעכטיגען טאָג. ווען זי איז געווען אויף זשוראַווע גאַס איז איהר ענטקעגענגעקומען איהר געוועזענער מאַן בערל צוקערצווייג מיט זיין נייער כלה. ווען בערל האָט דערזעהען זיין געוועזענע ווייב מיט איהר חתן איז ער צוגעגאַנגען צו זיי און געבעטען דעם חתן, אַז ער זאָל אַוועקגעהען אָן אַ זייט, ווייל ער וויל זיך אַדורכרעדען מיט רבקה׳ן. רבקה׳ס חתן האָט נישט געוואָלט אַוועקגעהען און האָט ערקלערט אַז ער מוז פערטיידיגען זיין כלה. בערל האָט אָנגעהויבען פאַרצוואַרפען רבקה׳ן פערשידענע זאַכען אויף וואָס יענע האָט געענטפערט, בערל האָט אין אַ געוויסען מאָמענט דערלאַנגט רבקה׳ן אַ פּאַטש, רבקה האָט אָנגעהויבען צו רופען פּאָליציי. בערל האָט אַרויסגעכאַפּט אַ מעסער און דערלאַנגט רבקה הדיליך עטליכע קלעפּ אין בויך און ברוסט, רבקה הדיליך איז געפאַלען אַ טויטע אויפ׳ן אָרט. אויפ׳ן אָרט פון מאָרד האָבען זיך אָנגעהויבען צונויפצוזאַמלען הונדערטער מענשען. דאָס האָט אויסגענוצט דער מערדער און איז ענטלאָפען, מיט אַ האַלבער שעה שפּעטער האָט מען איהם אָבער געכאַפּט אויפ׳ן באַלוטער מאַרק.

אויפ׳ן אָרט פון מאָרד זענען אָנגעקומען עטליכע הויכע פּאָליציי-בעאַמטע, וועלכע האָבען אָנגעהויבען די אויספאָרשונג.

דער מאָרד האָט געמאַכט אַנ׳אומגעהויערען רושם אין דער גאַנצער אומגעגענד, דער טויטער קערפּער איז געבליבען ביז שפּעט אין דער נאַכט אויפ׳ן גאַס, ביז׳ן אַדורכפיהרען די ערשטע אויספאָרשונג, מיט דער לויה פערנעהמט זיך „חסד-של-אמת“.

Dr. med. D. Helman

ספעציאַל אַרצט פון האַלז, נאָז, אויערען און קעהל-קאָפּ-קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 68, טעל. 12-20

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 10-12 און פון 5-7 אָווענד.

אין חודש אָקטאָבער

וועט שוין פונקציאָנירען די נייע צענטראַלע פון טעלעפאָנען

(—) די נייע צענטראַלע פון די טעלעפאָנען זאָל אָנהויבען פונקציאָנירען אין אָקטאָבער. דאַן זאָלען אויך אָנהויבען פונקציאָנירען די אויטאָמאַטישע פערבינדונגען. אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם ווערט איצט יעדען טאָג צווישען 9 פריה ביז 9 אין אָווענט פאַר די אַבאָנענטען דעמאָנסטרירט, ווי אַזוי מ׳דאַרף זיך באַנעהמען מיט די נייע אַפּאַראַטען.

א ביטע פון אויסלאַנד

צו דער האַנדעלס-קאַמער

(—) די אויסלענדישע האַנדעלס-קאַמערן, חירט שאַפּטליכע אָרגאַניזאַציעס און בעזונדערע פירמעס בעטען די לאָדזער האַנדעלס-קאַמער צו אונטערזוכען אין די פאַלען, ווען בעזונדערע לאָדזער פירמעס האַנדלען נישט לאָיאַל בנוגע זייערע אויסלענדישע קאָנטראַהענטען.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, ווענדעט זיך די קאַמער צו די פירמעס, אַז זיי זאָלען באַלד ענטפערען אויף די פראַגעס פון דער קאַמער יעדעס מאָל, ווען די קאַמער ווענדעט זיך מיט עפּעס פראַגען.

א ווענדונג פון דער האַנדעלס-קאַמער

(—) די האַנדעלס-קאַמער אין לאָדז מעלדעט די אינדוסטריעלער און סוחרים, אַז אויב זיי וועלען בעקומען אַ פאָרשלאָג וועגען אויסלענדישען קרעדיט מצד אַ געוויסען יאַן באַנדי פון פּראָג — זאָלען די פירמעס אין זייער אייגענעם אינטערעס זיך ווענדען נאָך אינפאָרמאַציעס אין ביוראָ פון דער קאַמער, (טאַרגאָווע 63).

מכּה פערקלענערען

דעם שטייער פאַר נוצען בענזין

(—) די האַנדעלס-קאַמער אין לאָדז נעהמט אונטער אַנ׳אינטערווענציע-אַקציע ביי דער פינאַנץ מאַכט וועגען פערקלענערען דעם שטייער פון בענוצען בענזין אויף אינדוסטריעלע צוועקען.

די פינאַנץ-מאַכט דערלאָזט דעם פערקלענערטען שטייער נאָר פאַר לאַסט-אויטאָס, וועלכע פיהרען איבער רוה-שטאָף.

געבראַכט קיין לאָדז א פאַטער-מערדערין

(2) פון אַרגענטינע האָט מען נעכטען געבראַכט קיין לאָדז וולאַדיסלאַווא מיקולסקאַ, וועלכע האָט אין יאָהר 1923 דערהרגעט איהר פאָטער איגנאַצי באַרטשאַק, אויף זאַכאָרניאַ 22.

די מיקולסקאַ האָט מען אַריינגעזעצט אין טורמע אויף קאָפּערניק גאַס.

אויסבעסערונג

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בעמערקונג אין אונזער בעריכט פון דער מיטוואָכדיגער טרויער-דעמאָנסטראַציעס, אַז די ביבליאָטעק פון מ. גליק, נאַרוטאָוויטש 14 איז נישט געווען געשלאָסען, בעט אונז ה׳ גליק מיטצוטיילען, אַז זיין געשעפט איז יאָ געווען געשלאָסען, ער האָט עס אָבער געעפענט אויף איין מאָמענט, כדי אַריינצונעהמען אַנ׳עלטערע פרוי, וועלכער עס איז צוליב דער גרויסער היץ נישט גוט געוואָרען אין דער דעמאָנסטראַציע.

פון באַנק-וועזען

(*) אין באַנק קופּיעצקאַ-קרעדיטאָווי, זאַוואַדזקע 11 קומען טעגליך פאָר די זיצונגען פון דיסקאָנטאָ-קאָמיטעט און דערמיט איז פערשטענדליך, אַז די דאָזיגע באַנק פיהרט דורך דיסקאָנטאָ-אָפּעראַציעס פאַר אַלע מיטגלידער. די דאָזיגע באַנק האָט אין דער צייט פון איהר עקזיסטענץ און ענטוויקלונג בעוויזען, אַז זי איז אַן אמת געזעלשאַפטליכע באַנק, אַלע פּריוואַטס-מיטלען, וואָס ווערען אָנגענומען דורכ׳ן דיסקאָנטאָ-קאָמיטעט, ווערען געטהון אין אינטערעס פון די מיטגלידער.

די באַנק עקזיסטירט אַ יאָהר צייט און האָט געמאַכט גרויסע פאָרטשריט. צו דער באַנק געהערט די עליטע פון דער לאָדזער אָרטאָדאָקסיע, ווי די ה״ה: טוביה ביאַלער, פּרעזעס מינצבערג, וואָלף אייזנער, וואָלף וויבערט, מאיר יאַסקאָוויטש, העניך דוד זיידערמאַן, דוד שטאַהל, לייביש גראָס, ישעי׳ שוויאַטלאָווסקי, יחיאל מאיר פּיק, שיע בלומשטיין, צו דער פערוואַלטונג געהערען די ה״ה: אַלעקסאַנדער גוטמאַן, א. מענדעלסאָן, אברהם ציטרין און יצחק מאיר זרונסקי.

נישט קיין קלייניגע פערדינסט פאַר דער באַנק האָט דער בעקאַנטער פילאַנטראָפּ ה׳ משה וואַידיסלאַווסקי, וועלכער אַמטירט שטענדיג אין באַנק, זאָרגענדיג פאַר די אינטערעסען פון די מיטגלידער.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) פּאַוולאָווסקי, פּיעטרקאָווער 307; ס. האַמבורג, גלובנאַ 56; ב. גלוכאָווסקי, נאַרוטאָוויטש 4; י. סיטקיעוויטש, קאָפּערניק 26; א. כאַרעמזאַ, פּאָמאָרסקאַ 10; א. פּאַטאַש, פּלאַץ-קאָשטיעלני 10.

הזכּרה אין „אהל-יעקב“,

אין צוזאַמענהאַנג מיט די געשעהענישען אין ארץ-ישראל

נעכטען אין דער פריה ביים דאַווענען איז אָפּגעריכט געוואָרען אין דער שוהל „אהל-יעקב“, אַ הזכּרה. די שוהל איז געווען איבערפולט און אַ סך מענשען זענען געבליבען נאָך שטעהען אויפ׳ן הויף. דער חזן ה׳ מייסטערמאַן מיט׳ן כאָר האָבען געזונגען דאָס קאַפּיטעל ע״ט פון תהלים און דערויף האָט דער צווייטער חזן ה׳ דראַטשינסקי געמאַכט די הזכרה און דער מטיף פון דער שוהל ה׳ ליוּבאַשיצקי האָט געהאַלטען אַ רעדע וועגען די טרויעריגע געשעהענישען. די רעדע און די הזכּרה האָבען געמאַכט אַ ערשיטערענדען איינדרוק אויף אַלע אַנוועזענדע און האָבען ביי פיל פון זיי אַרויסגערופען טרערען אין די אויגען, צו לעצט האָט דער כאָר געזונגען „התקוה“, בשעת די עליות האָט מען מנדר געווען גרעסערע סכומים צוזאַמען טויזענד מיט עטליכע הונדערט זלאָטעס לטובת די געליטענע יודען אין ארץ ישראל.

איבערגעפאָהרען פון טראַמוויי

אויף זגערזשער 16 האָט דער טראַמוויי נעכטען אין אָווענד איבערגעפאָהרען אַ קריסטליכען יונגערמאַן אין די מיטעלע יאָהרען. דער טראַמוויי האָט איהם אָפּגעשניטען ביידע פיס. זיין נאָמען איז נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

ליקווידאַציע פון שטאַלען

(וו) ווי בעקאַנט, האָט די געזונדהייטס אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט בעשלאָסען צו ליקווידירען 9 שטאַלען, וועלכע געפינען זיך אין צענטער שטאָט. די בעזיצער פון די דאָזיגע שטאַלען האָבען אַפּעלירט צו דער וואָיעוואָדזטווע, וועלכע האָט די אַפּעלאַציע אָפּגעוואָרפען, צוליב דעם, וואָס די שטאַלען געפינען זיך אין אַנטי-סאַניטאַרען צושטאַנד.

נישט דערלאָזט קיין קאָמוניסטישע דעמאָנסטראַציעס

(—) נעכטען נאָכמיטאָג האָט אַ גרופּע קאָמוניסטישע יוגענד געפּרובט עטליכע מאָל איינצואָרדנען דעמאָנסטראַציעס אויפ׳ן „גאַשטשינסקי רינג“. די פּאָליציי האָט נישט דערלאָזען צום צונויפזאַמלען זיך פון די דעמאָנסטראַנטען און האָט זיי צוטריבען, עטליכע מענשען זענען אַרעסטירט געוואָרען.

איבערגעפאָהרען א קינד

דער לאָדזער אַ־דראָזשקאַר קינדערמאַן (פּשענרזועלניאַנאַ 65) האָט אויף דער לאָדזער גאַס איז זגערזש איבערגעפאָהרען דאָס 8 יאָהריגע מיידעלע העלענאַ בושאַווסקאַ אין אַ גוסדרינגען צושטאַנד איז דאָס קינד אָפּגעפיהרט געוואָרען אין אַנאַ-מאַריאַ-שפּיטאָל.

Zarząd Telefonów Łódzkich P.A.S.T.

zawiadamia pp. Abonentów, ze w gmachu telefonów, al. Kościuszki No. 12, codziennie w godzinach od 9 do 21 – z wyjątkiem świąt – udzielane będą objaśnienia i urządzane będą pokazy, **jak należy łączyć się i nadawać numery** po uruchomieniu automatycznej centrali telefonicznej.

PP. Abonenci powinni we własnym interesie zawczasu zaznamiać się z używaniem telefonów automatycznych, by po uruchomieniu nowej centrali uniknąć nieporozumidń wskutek nieumiejętnego obchodzenia się z aparatami.

Polecając pp. Abonentom, dla łaskawego dokładnego przestudjowania, przepisy użycia aparatów, umieszczono na str. VII nospisu abonentów, prosimy osoby osoby zainteresowane za łaskawe odwiedzanie urządzanych pokazów, na których można zapoznać się dokładnie z łączeniem oraz poinformować się o zmianach numerów telefonicznych na 5-cyfrowe.

Informacje dotycząc użycia telefonów automatycznych oraz zmian numerów są udzielane również telefocznie – telefon No. 8005 i No. 8006.

Centrala automatyczna będzie uruchomiona w IV-ym kwarkwartale b. r. o czem nastąpią zawczasu osobne ogłoszenia.

בעזוך פון מלוכה-פּרעזידענט

אין אַפּרוה-הויז פאַר די שילערינס פון לאָדזער האַנדעלס-שולע

(2) אין שמאַרדצעוויטש, אונטער טאָמאַשאָוו האָט מען געפייערט דעם חנוכת הבית פון אַפּרוה-הויז פאַר די שילערינס פון לאָדזער האַנדעלס-שולע. די פייערונג האָט בעווילליגט צו בעזוכען דער מלוכה-פּרעזידענט. מען האָט דעם גאַסט אויפגענומען זעהר פייערליך. די שול-קינדער האָבען געשיט דעם פּרעזידענט בלומען אונטער די פיס. און צוויי דערפער, שמאַרדזעוויץ און טוואַרדאַ האָבען דערלאַנגט דעם פּרעזידענט צוויי „ראָזשינקאָווע“ קרענץ. די טראַדיציע איז בעגלייט געוואָרען מיט געזאַנג און מוזיק.

פּראָטעסט-מיטינג פון די רעכטע „פּועלי ציון“ פערבאָטען געוואָרען צוליב א מיספערשטענדניש

פרייטאָג אָווענד האָט געזאָלט פאָרקומען אין איינגענעם לאָקאַל פּיעטריקאָווער 83 אַ פּראָטעסט-מיטינג פון די רעכטע „פּועלי-ציון“ געווידמעט די לעצטע בלוטיגע געשעהענישען אין ארץ ישראל אין דער לעצטער מינוט, ווען דער זאַל איז שוין געווען פול איז געקומען פּאָליציי און פונאַנדערגעטריבען דעם עולם ערקלערענדיג, אַז דער מיטינג איז פערבאָטען.

נעכטען האָט דער פּועלי-ציון-קאָמיטעט אינטערווענירט אין דער שטאָט-סטאַראָסטווע און עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז עס איז געשעהן אַ מיספערשטענדניש. מ׳האָט זיך ענטשולדיגט פאַר׳ן פּועלי-ציון-קאָמיטעט, און דערלויבט אָפּצוהאַלטען דעם מיטינג היינט זונטאָג.

א רייהע באַנקראָטען ערקלערט דורכ׳ן געריכט

(וו) נעכטען האָט די האַנדעלס-אָפּטיילונג ביים קרייז-געריכט בעטראַכט די ביטע פון דער שווייצאַרישער פירמע „בויטיאַל אינדוסטריע“ אַקצ. געז. ריעליקאָ וועגען ערקלערען „אַנ׳אופּאַדלאַשטש“ דער פירמע „ברידער וויינבערג“, פּיעטריקאָווער 91. דאָס געריכט איז נאָכגעקומען די ביטע און ערקלערט די פירמע אַלס באַנקראָט, אַלס געריכטס-קאָמיסאַר איז בעשטימט געוואָרען דער האַנדעלס-ריכטער קאַפּאַנסקע, אַלס קוראַטאָר אַדוו. פּאָזנאַנסקי. די אינהאַבער פון דער פירמע מיעטשיסלאַוו וויינבערג, פּיעטריקאָווער 86 און נאַטאַן וויינבערג זאַמענהאָף 11 האָט דאָס געריכט בעשלאָסען איבערצוגעבען אונטער פּאָליצייאישער אויפזיכט.

אויף דערזעלבער זיצונג האָט דאָס געריכט בעטראַכט די ביטע פון דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור“ וועגען ערקלערען „אַנ׳אופּאַדלאַשטש“ דער פירמע מיכאל גלאָווינסקי אַל. 1. מאַי 29. דאָס געריכט איז נישט נאָכגעקומען די ביטע און דער פירמע קיין „אופּאַדלאַשטש“ נישט ערקלערט.

דאָס האַנדעלס-געריכט האָט אויך בעשלאָסען צו פּראָלאָנגירען די אויסצאָהלונגען דער פירמע יוליוש לעהרער אויף ווייטערע 3 חדשים.

דאָס געריכט האָט אַרויסגעגעבען גלייט-בריף אויף ווייטערע 3 חדשים די באַנקראָטירטע משה וויערושאָווסקי און אויך מאיר היל זאַקליקאָווסקי.

(2) די האַנדעלס-אָפּטיילונג ביים קרייז-געריכט האָט נעכטען בעהאַנדעלט דעם ענין וועגען באַנקראָט פון דער מאַנופאַקטור-פירמע „הערטלאַגער כאַמועל ראָזענבלאַט“, ווי עס איז צו זעהען פונ׳ם בעריכט פונ׳ם קוראַטאָר, רעקט דער אַקטיוו דעם פּאַסיוו.

דאָס געריכט האָט בעשטעטיגט אַלס סינדיק מאוריצי גלאַדע.

אויף דערזעלבער סעסיע איז בעהאַנדעלט געוואָרען דער באַנקראָט פון דער פירמע „הורט-לאַגער פון גאַלאַנטעריע, יאַנינאַ שוויעטליצקאַ, פּאַבּיאַניץ“.

אַלס סינדיק פון דעם באַנקראָט איז בעשטימט געוואָרען אַדוואָקאַט לעאָנאַרד שימאַנקיעוויטש. כדי פעסטצושטעלען די סומע פון די חובות, איז בעשטימט געוואָרען אַ 3 חדשים׳דיגער טערמין.

שרפה אין דער פאבריק פון מלוכה-מאנאפאל

אין דער מלוכהשע טאבאק-פאבריקען | אויף קאפערניק נאס 62 איז געכטען האלב 6 א זייגער אויסגעבראכען א שרפה מען האט ארויסגערופען די צווייטע און 3 פייערלעשער אפטיילונגען. וועלכע האבען אונטער דער לייטונג פון קאמענדאנט גראה-מאן בעוויזען די שרפה אין משך פון א שעה צו לאקאליזירען און אפצולעשען.

די אויספארשונג האט בעוויזען, אז די שרפה איז ענטשטאנען אויפן בוידעם, וואו עס האבען זיך אנגעצונדען די שמאטעס אין וועלכע עס ווערט געפאקט דער טאבאק. די שמאטעס האבען זיך ווארשיינליך אנגעצונדען פון א פאפיראס, וועלכען עס האט געקענט איבערלאזען איינער פון די אר-בייטער.

געוואלט איינהאלטען דעם זעלבסטמערדער

ס'איז אבער נישט געלונגען

אויף יעליוש גאס 27 נעפינט זיך א טישלער-ווארשטאט, וועלכער געהערט צו דעם 57-יעהריגען אנטאני וועבער.

עהערגעכטען אינדער-פריה איז וועבער גע-קומען אין ווארשטאט, געגעבען די געזעלען אר-בייט און ארויסגעגאנגען צוריק אין דרויסען. ער האט זיך געדרעהט א געוויסע צייט אין הויף און נאכדעם ארויף אין דער אפיצינע אויפ'ן 5 שטאק און אוועקגעזעצט זיך מיט'ן רוקען אין פענסטער אין גאנץ פאזע, אז עס איז געווען צו זעהען, אז ער וויל בעגעהן זעלבסטמארד. דאס האט בעמערקט דער 18 יעהריגער זוהן פונ'ם הויז-ווירט מאקס כאאס, וועלכער איז גראד ארויס-בעגאנגען פון א וואוינונג אויפ'ן 5 שטאק. ער האט זיך באלד געלאזט צו הילף דעם מייסטער און איהם אנגעכאפט ביי די פיס בעת יענער האט זיך שוין געהאט מיט'ן קערפער איבערגע-ווארפען איבערן פענסטער. דאס שוואכע יונגעל האט אבער נישט געקענט דערהאלטען די שווע-ריגקייט פון וועבערן, ער האט זיך איהם ארויס-געגליטשט פון די הענט און אראפגעפאלען.

אין דער הויך פון א שטאק איז וועבער אויף אויפ'ן טעלעפאן-דראט, דאס האט אפגע-שוואכט דעם קלאפ, אבער נישט אבגעראטעוועט וועבערן פונ'ם טויט. ביים זעלבסטמערדער האט געפלאצט דער שארבען און ער איז אויפ'ן ארט געשטארבען.

שייטל-ען

צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי

פארזשוצקא, קאמיענא 5.

אכטונג, געעהרטע קונדשאפט!

צוליב'ן הערשענדען קריזיס האב איך פערקלענערט די פרייזן פון אלערליי

קאסמעטיק פערפומען, זייפען, פודערן, העלנישע בלומען-וואסערן אלערליי קרעמען

בעזוכט מיין פערפומעריע און איהר וועט זיך דערין איבערציי'גן

מיט אכטונג

I. DRUKIER פערפומעריע

Łódź, Zawadzka 11, tel. 75-92

אכטונג ה"ה פריזיערס! בלומען-וואסערן נאר 3.20 א קילא, ראזיר זייף „פיקסין" 7.50 א קילא,

אלערליי שטאהל-ווארען און פלאסין. בעמערקונג: פאר ענגראסיסטען–ראבאט!

צושמעטערט א טאקסובקע

עטליכע פאסאזשירען פערוואונדעט

אויף זשעלאזנא 23 האט זיך א גרופע פון 4 פערזאן אריינגעזעצט אין א טאקסובקע און אוועק-געפאהרען אין דער ריכטונג פון זדראזשיע.

אויף דער גאס פון 11 נאוועמבער (קאנסטאנ-טינער) האט זיך די טאקסובקע אנגעשטויסען אויף א טעלעפאן-סלופ ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט איז דער שאפער גראדזיצקי (וואלטשאנסקא 167) געווען שכור, ער איז פערוואונדעט געווארען אין קאפ, איינער פון די פאסאזשירען מאזור (זשעלא-נא 23) איז פערוואונדעט געווארען אין האנד און אין קאפ. די איבריגע פאסאזשירען פנעלא סויקא, ליבוש ראקאטש, לאדושיא ראקאטש זענען אפגעקומען מיט לייכטע וואונדען. די טאקסובקע איז צושמעטערט געווארען. דער שאפער איז אפ-געפיהרט געווארען אין שפיטאל.

עס ווערט געזוכט

א ערשטקלאסיגע איבסטרוקטארקע

פאר דאמען- און קינדער-קאנפעקציע

מיט לאנג-יעהריגער פראקטיק פון נייען און צו-שניידען. – – אויספיהרליכע אפערטען אונטער „דאמען קאנפעקציע" אפגעבען אין דער אדמי-ניסטראציע פון דער צייטונג. 8968

די לייטונג פון דער לעהר-אנשטאלט

„בית-תלמוד"

לאדז, צעגעלנ. 11 טעלעפ. 57-16

מאכט בעקאנט, אז שילער ווערען אנגענומען אין דער קאנצעלאריע יעדען טאג פון 9 ביז 2 מיטאג און פון 4 ביז 7 אוונד.

די למודים הויבען זיך אן כ"ו מנחם אב הבע"ל (דעם 1/9 1929).

8914 די לייטונג.

Z PRAWAMI GIMNAZJUM PAŃSTWOWYCH

Żeńskie Gimnazjum

„KULTURA"

w Łodzi, Piotrkowska 85.

איינשרייבונגען אין אלע קלאסען נעהמט אן דער סעקרע-טאריאט טעגליך פון 10 ביז 1 נאכמ. ביליגער אבצאהל!

פאר קינדער פון מלוכה-בעאמטע צאהלט די מלוכה.

פאר קינדער פון טראמוואי-בעאמטע, מלוכה-און מאגיסטראט-בעאמטע צאהלען די בעטרעפענדע אינסטיטוציעס. 8872

די איבעראל-בעוואוסטע חדר-שולע

„תורה ודרך ארץ" נאוואמיעסקא 22

איז מודיע, אז די נארמאלע למודים הויבען זיך אן ג' שופטים, 3/9 ד. י.

איינשרייבונגען פון נייע תלמידים אין אלע מחיקות קומען פאר אין שול-קאנצעלאריע טעגליך פון 10–2 און פון 4–6 נאכמ.

אין גן-ילדים ווערען אנגענומען תלמידים פון 5 יאהר. די שולע געפינט זיך אונטער דער אויפזיכט פון די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטען.

צופאסענדיג זיך צו די יעצטיגע שווערע קריזיס-צייט, זענען די פרייזען ערמעסיגט.

8989 די לייטונג.

די לייטונג פון דער

7-קל. העברעאיש. קאעדוקאציאנס-שולע

„יבנה" לודז, ציגלניבה 75 טעלעפאן 13-34

איז מודיע, אז אנמעלדונגען פון נייע שילער און שילערינס ווערען אנגענומען טעגליך פון 9–1 נאכמיטאג. 8871

ביי דער שולע עקזיסטירט א מוסטערהאפטע פרעבעל-שולע.

7-io klasowa szkoła męska

(z pr. szk. państw.)

Sz. Szuldenrajna

29 POŁUDNIOWA 29

איז די געוואונשענע שולע פאר קינדער, וואס די עלטערן ווילען זיי געבען צוזאמען מיט וועלטליכע בילדונג א שטרענגע רעליגיעזע ערציהונג און גרינדליכע לעהרע און תנ"ך, העברעאיש ווי אויך תלמוד.

דאס לעהר-פערסאנאל בעשטעהט פון די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטען. אין פארבערייטונגס-קל. ווערען אנגענומען שילער פון $5^{1}/_{2}$ יאהר אהן שום קענטניס. איינשרייבען אין אלע קלאסען טעגליך פון 9 ביז 2 און פון 4 ביז 6 נאכמ.

די למודים הויבן זיך אן זונטאג, ד. 1 [illegible]

Dr. HELLER

[illegible]

Dr. med. W. EYCHNER

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11.

טעל 34-72

נעמט אן פון 6–8 אווענד.

אקורושנער-געזעלן

און א לערן-יונגע קענען זיך מעלדען ביי לעווקאוויטש, זאוואדזקא 29. 8997

שאכטעל-מאכער

(יונגלעך אדער מעדלעך) וואס קענען ארבייטען, ווערען געברויכט אין שאכטעל-פאבריק פאלודניאווא 20, 2-טער הויף. 8996

א רעפעזירקע

בו סוועטערס, ווערט גע-זוכט ביי פירמא מיכא-ווויטש, פיעטריק. 82, אין הויף, לינקס. 8666

ס'ווערען געברויכט

שטאפערינס

צו ערפאהרען

וואולטשאנסקא 52

פראנט, אין געוועלב.

ווילט איהר זיך געפאהרלאז בעפרייען פון גיכט,

רעומאטיזם,

העקסענשוס און אישיאס?

רעומאטיזם איז א שרעקליכע ווייט-פערצווייגטע קראנקהייט, זי שוינט נישט ארעם און רייך, זי געפינט איהרע קרבנות אויף די בוידעם-שטיבלעך און פאלאצען. די ליידען פון דער דאזיגער קראנקהייט קומען אין פערשי-דענע פארמען און אפטמאל טרעפט, אז די אדער יענע קראנקהייט, וועלכע מ'רופט אן מיט א גאנץ אנדערען נאמען, איז פאקטיש אויך נישט עפיס אנדערש, ווי רעומאטיזם.

אמאל איז עס שמערצען אין די גלידער און געלענקען, אמאל ווידער געשווילעכץ אויף די גלידער, פערקריפעלט הענד און פיס, א צוקען, א שטעכען, א רייסעניש אין די פערשידענע קערפער-טיילען און אפילו אויגען-שוואכקייט, איז אויך א זעהר אפטער רעזולטאט פון רעומאטיזם און גיכטישע ליידען. און פונקט אזוי ווי ס'איז פערשידענארטיג דאס בילד פון דער קראנקהייט, אזוי פילזייטיג זענען אויך די מעגליכע און אוממעגליכע הייל-מיטלען, מעדיקא-מענטען, תרופות און זאלבען, וואס ווערען רעקאמענדירט פאר די ליידענדע מענשהייט. אבער דער רוב פון די דאזיגע מיטלען איז נישט אימשטאנד צו קורירען, העכסטענס ברענגען זיי נאר אויף א קורצע צייט א לינדערונג.

וואס מיר עמפפעהלען אייך, איז אן אונשעדליכע ברונעם טרינק-קור, וועלכע

האט שוין פיל ליידענדע געהאלפען!

אונזער קור איז אויסגעצייכענט און ווירקט זעהר שנעל, אויך אין די פאלען פון א

פערעלטערטען כראנישען צושטאנד.

כדי צו געווינען א ווייטערען קרייז פון אנהענגער, האבען מיר בעשלאסען, יעדען, ווער עס וועט אונז נאר שרייבען, אונזער זעהר אינטערעסאנטע בעלעהרענד ברונעם-העפט

פולקאם גראטיס צו שיקען!

ווער עס לייבט אלזא אויף די שמערצען, ווער עס וויל זיך אויף א שנעלען אופן בעפרייען גרינדליך און געפאהרלאז פון די ליידען, דער זאל נעהמען די פעדער און היינט נאך שרייבען!

AUGUST MÄRZKE, Berlin-Wilmersdorf. Bruchsalerstr. 5. Abt. 43

מיט פולע רעגירונגס-רעכט (קאטעגאריע A)

8-קלאס. מעדכען-גימנאזיום מיט 3 פארבערייטונגס-קלאסען (A, B, C) פון

Marja Hochsteinowa

WÓLCZAŃSKA 23, telefon 14-27

שילערינס ווערען איינגעשריבען אין די שול-שטונדען.

ביים גימנאזיום „קינדער-היים" לויט סיסטעם פון פראפ. מאנטעססארי

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע.

אנדזשעיא 5, טעל. 59-40

נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 5–9 אווענד. בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Gimnazjum ŻEŃSKIE Klary Wolfsonowej Pomorska 18

דער גימנאזיע א פארשולע „Świat Dziecięcy" פון $7-3^{1}/_{2}$ יאהר

איינשרייבונגען פון שילערינס אין אלע קלאסען קומען פאר טעגליך 10 ביז 1 מיטאג און פון 4 ביז 6 נאכמיטאג.

בעמערקונג: פאר נייע שילערינס ביז צו דער 7-טער קלאס, ווי פאר איבערגעבליבענע אויפ'ן צווייטען יאהר הנחות אין אפצאהל.

שווייצארישע פינאנסיסטען און אינדוסטריעלער אין לאדז

לאדז האט באזוכט אַן אויספלוג פון שווייצארישע פינאנסיסטען און אינדוסטריעלער אין דער באגלייטונג פון׳ם ערשטען וויצע סעקרעטאר פון דער פוילישער געזאנדשאפט אין בערן ד״ר סקאווראנסקי.

די געסט האבען באזוכט די פאראייניגטע ווארשטאטען פון שייבלער און גראהמאן, וואו זיי זענען אויפגענומען געווארען דורך פרעזעס ה׳ גראהמאן, ק. וו. שייבלער, לעאן גראהמאן און אלפרעד גראהמאן.

נאכדעם האבען די געסט באזוכט די האנדעלס-באנק און די סייפען-אפטיילונג פון דער באנק.

ארום האלב צוויי האט דער אינדוסטריעלער פערבאנד אויפגענומען די געסט מיט א פריהשטיק, אין וועלכען עס האבען אנטיילגענומען א ריי אנגעזעהענע פערזאנען פון לאדזער ווירטשאפטליכע קרייזען.

בעת דער אויפנאהמע האט ה׳ סולצער, וועלכער רעפרעזענטירט א גרויסען מאשין קאנצערן, שטארק געלויבט די אויסשטעלונג אין פוזען. נישט קיין קלענערען איינדרוק האט אויך געמאכט אויף די געסט די אימפאנירענדע טעכניק פון דעם אינדוסטריעלען לאדז.

גנבה אין טושינער מאגיסטראט

אין טושינער מאגיסטראט האבען זיך עהגר-נעכטען אריינגעכאפט קאסע-ברעכער און ארויסגע-גנבעט פון דער אייזערנער קאסע 4,000 זל.

ארום 7 א זייגער אינדערפריה האט דער דינסט וועלכע איז געקומען אויפרוימען בעמערקט אז בייגאכט האבען דעם מאגיסטראט באזוכט גנבים זי האט באלד אלארמירט די פאליציי און דעם בירגערמייסטער דאמאוויטש. וועגען דעם געשעהעניש איז מיטגעטיילט געווארען דער פאליציי און עס איז אויפן א״ט ארויסגעפאהרען דער קאמענדאנט לאנג מיט עטליכע געהיים-אגענטען.

ווי מיר דערוויסען זיך, האט די פאליציי שוין ארעסטירט עטליכע פערזאן, וועלכע זענען זעהר פערדעכטיגט אין דער גנבה.

שרפה אין א דארף

(וו) עהערנעכטען ביינאכט איז אין קאזשמי-נעק היגטער קאליש אויסגעבראכען א שרפה ביי די לאנדווירטען פראנטשישעק דורדין און מארטשין סטאשאק.

ס׳זענען פערברענט געווארען עטליכע בנינים און 2 שייערן מיט תבואה.

פון „יבנה״

די הכנות צום נייעם שול־יאהר ווענען אין פולען גאנג, די איינציגע העברעאישע שול אין לאדז „יבנה״ האט אין דער צייט פון די פעריען געמאכט אלע פארבערייטונגען, כדי מעגליך צו מאכען, אז אין דער איינציגער העבראישער שול זאלען קענען אריינגענומען ווערען א גרעסערע צאהל נייע שילער און שילערינס.

כדי אויך די אונפערמעגליכע עלטערען זאלען קענען שיקען זייערע קינדער אין דער „יבנה״־שול ווערען געעפענט פאראלעלע נאכמיטאג־קלאסען צו ספעציעל נידריגע פרייזען.

ביי דער שול איז אויך געעפענט געווארען א מוסטערהאפטע פרעבעל־שול אונטער דער לייטונג פון א געניטער ארץ־ישראל׳דיגער פרעבעליסטין.

די לימודים הויבען זיך אן דעם 3־טען סעפ־טעמבער.

פון דער 7-קלאסיגער קנאבען־[שול] פון יצחק גאלדבערג

אין דער בעקאנטער ווייט פיל יאהרען עקזיס[טירענדע] דער קנאבען־שולע פון יצחק גאלדבערג, ד־טער מאי (פאסאזש־שולץ) 16, זענען לע[צטנס] דורכגעפיהרט געווארען גרינדליכע שנויים, [כדי] די שולע זאל קאנען בעפרידיגען די פאדערונגען רעליגיעזען יודישען חנוך, און דערביי זאלען נישט ליידען אלע מעלטליכע לימודים, וועלכע [ווערען] געלערנט שטרענג לויט׳ן פראגראם פון בילד[ונגס]-מיניסטעריום.

עס איז צו האפען, אז מצד די מלמדים [און] לעהרער וועלען אנגעווענדעט ווערען אלע מע[גלי]כקייטען, כדי צו דערהייבען די ראנגע לעהר[אנ]שטאלט צו דער העכסטער מדרגה פון איהר א[וי]פגאבע, הן בנוגע דעם סדר־הלימוד, הן בנוגע רעליגיעזער ערציהונג, ווי אויך בנוגע דער ה[...] בנימוס ודרך־ארץ פון די תלמידים צום רוה[...] מוסטער אין אונזער שטאט.

מעלדונגען

פו[ן] די פראפעסיאנעלע „ארט״־ווארשטאטען.

עס זענען פערהאן פרייע ערטער אויף פ[...] נענדע פאך־קורסען: כוויטער־שטריקעריי: נ[...] פ. ה. און זשאקארד־מאשינען, הענטשקע־ש[...] קעריי, רונד־קראפט־זאקען־ארבייט, קראפט־וו[...] ריי: גלאטע, קארירטע, קאהט־גאבעלין, זייד־ פלוש־שטולען, קראפט־שבולען צו סוועטערס זאקען, קעטלען, וועש־נייעריי, און צושניידען, [...] שיו און האנד־האפט, דאמען און קינדער־קאנפע[קציע], אנדולאציע, מאניקור.

פערשרייבען קען מען זיך אין ביורא [פון] „ארט״ וואלטשאנסקא 27 אין די ביורא־שעה[ן].

יודישע סאציאליסטישע ארבייטער פארטיי „פועלי ציון״ (פעראייניגט מיט צ. ס.)

דער פראטעסט־מיטינג צוליב די געשעה[ע]נישען אין ארץ־ישראל, וואס איז פרייטאג בי[ם] צושטאנד געקומען צוליב׳ן פערבאט פון דע[ר] פאליציי, קומט פאר היינט 8 אווענד אין ז[אל] פיעטרקאווער 83.

ארבייטער און פאלקס מאסען קומט מאסע[ן]־וויין!

פראטעסט מיטינגען פון „פועלי ציון״

שבת האט דער לאדזער פועלי־ציון קאמיטעט גערופען א מיטינג אין זאל פלארא, צום מיטינג איז געקומען א ריזיגער ארבייטער מאסע. דער גרויסער זאל איז באלד געווארען פערפולט און איז פארגעקומען א צווייטער מיטינג אויפ׳ן הויף פון פלארא. אבער די מאסע איז געווען אזוי גרויס אז מ׳האט אויך געמוזט אפשטעלען דעם אריינגאנג אויפ׳ן הויף. מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען די פועלי־ציון טוער ערלמאן, בראנר, ציטרינאווסקי און ראזענבערג. אויף ביידע מיטינגען זענען אנגע־נומען געווארען שארפע פראטעסט־רעזאלוציעס.

אין געשלאסענע רייהען איז די גרויסע מאסע ארוים אין גאס זונגענדיג ארבייטער לידער.

גרויסע מיטינגען פון פועלי־ציון איז אויך פאר־געקומען אין בושעשין, קאליש און אין אזארקאוו איז פארגעקומען א גרויסער מיטינג. אונטער׳ן פרייען הימל אומעטום האט געהערשט א בעגייסטערטע שטימונג פאר ארץ־ישראל. אין פאביאניץ איז דער מיטינג פערשטערט געווארען.

תביעה פון ארבייטער צו דיר. גארטשינסקי

(וו) עהערנעכטען האט דאס ארבייטס-געריכט בעטראכט די אנקלאגע פון 16 טעכנישע ארבייטער פון שטאטישען טעאטער געגען דיר גארטשינסקי וועגען 5200 זלאטיס, וואס קומט זיי פאר ארבייט, דער בעפולמעכטיגטער פון דיר. גארטשינסקי האט ערקלערט, אז בעת דער מאגיסטראט האט איהם געצוואונגען איבערצוגעבען דאס טעאטער דער ארטיסטען־פעראייניגונג איז בעשלאסען געווארען, אז דעם חוב פון די טעכנישע ארבייטער וועט בעצאהלען די פעראייניגונג.

דאס געריכט האט בעשלאסען דעם פראצעס אפצולעגען און ארויסצורופען עטליכע נייע עדות.

MIKOŁAJ KOLIN

וועלכער איז אנערקענט פאר בעסטען קאמיקער פון אייראפא אין זיין בעסטער פילם־קרעאציע

א גרויס פערגעניגען פאר ליבהאבער פון קינא
די קארוזעל פון לעבען

אונגלויבליכע ערלעבנישען פון א לעבעדיגען טויט אין 10 אקטען. – אויסערדעם טרעטען ארויס אין די הויפט־ראלען: Betty Astor, Natalja Lisienko, G. Fröhlich ווי אויך „Miss Rosja" Wala Osterman

Grand-Kino

ארקעסטער אונטער לייטונג פון ה׳ ר. קאנטאר.
אנהויב 5 נאכמ. שבת און זונטאג פון 12 בייטאג
פון 12–3 נאכמיטאג זענען די פרייזען פון 50 גר.

GIMNAZJUM MĘSKIE
Tow. Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród żydów
w Łodzi, Pomorska 48
z prawami gimnazjów psństwowych

מאכט בעקאנט, אז די איינשרייבונגען קומען פאר טעגליך (אויסער שבת) אין די ביורא-שעהן.

שילער, וועלכע האבען געלערנט אין שאקינ׳ס גימנאזיע באהלען נישט קיין איינשרייב געלד און זענען טראקטירט צוגלייך מיט די איבריגע שילער פון דער אויבענדערמאנטער גימנאזיע.

עס ווערען געעפענט פארבערייטונגס קלאסען A, B, C.

Dyrektor **Szymon Herman**

א צימער
פאר אן׳אינטעליגענטען מענש צום שלאפען איז צו פערדינגען. – צו ערפאהרען נארוטאוויטשא 25 וואוינונג 17.

א שטוב
מיט א קוך אדער 2 שטיבען ווערען פון זא־פארט געזוכט. אפערטען אין אדמ. פאר י. ד.

קאנצעסיאנירטע אויטאמאביל-פאך-קורסען
Fr. Grętkiewicz
w Łodzi, Al. Kościuszki 21, tel .75-35

[...]טיילט מיט, אז דער נייער קורס הויבט זיך אן דעם 4. סעפט. ד. י. דער אונטעריכט־זאל איז פערזעהען מיט די מאדערנסטע הילפס־מיטלען. בעת דעם אונטעריכט ווערען דעמאנסטרירט, כדי צו דערלייכטערן דאס לערנען, די ערשטע, איינציגע אין פוילען הינטערשטע אויטא־טיילען צוגעשניטען און געלאזט אין בעטריב מיט עלעקטריע. צו דער לעהרע די מאדערנסטע 6-צילינדער־דיגע אויטאמאבילען.

אינפארמאציעס ערטיילט און איינשרייבונגען נעהמט אן די קאנצעלאריע פון 9 פריה ביז 8 אווענד.

Dyrekcja Gimnazjum Męsk. Tow. Szerzenia Oświaty i Wiedzy Techn. wśród Żydów w Łodzi Pomorska 48

בעט די עלטערן, וועלכע פערשרייבען זייערע קינדער אין די שולען געפל. צו קומען אויף דער

עלטערן-פערזאמלונג

וועלכע קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 1-טען סעפטעמבער ה. י. 4.30 נאכמ. אין רעקרעאציאנס-זאל פון דער שולע מיט׳ן ציל צו בעקענען זיך מיט׳ן שול פראגראם און שאפען א געמיינזאמע ערציהונגס-פלאטפארם פאר די קינדער פון דער אויבענדערמאנטער שולע.
1006

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
[...] וועגערישע הויט-קראנקהייטען [...] מענער־שוועכע [...] קוואַרץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-סאביגעם קאסמעטיק.
– – טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. – –
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט־אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
– בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען. –
וויזיט 3 זל.

השבת אבדה.
ס׳איז פערלוירען געווארען אויף קילינסקי גאס 4 וועקסלען מיט פראטעסטען אויף קלאוזולעס: 1) א פראטעסט אויף 100 זל. אויסשטעלער ס. לעווין. 2) א פראטעסט אויף 100 זל. און 200 זל. אויסשטעלער יחיאל ניישטאדט, 4) א פראטעסט אויף 40 זל. אויסשטעלער טויבע יוזעפאוויטש. אלע פראטעסטען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אפצוברענ-גען געגען בעלוינונג אין אדמ. פון דער צייטונג.

כי ימצא בקרבך איש או אשה אשר ילכו
וואס קלערען צו געהן אין אנ׳אנדערע ביורא
ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר, והגד להם זאלסטו זיי זאגען
אז נור אין ביורא ביים רעכטסקאנסולענט **י. מאנעלא**
17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52
טעלעפאן 48-79
ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדאוועזאכען, ביטעס, קלאוזולעס, זאבאַ-פיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילן, קאַרנע און ציוויל אפעלאציעס, אדוואקאציעס, אינטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות-אקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
מיט אכטונג
י. מאנעלא, פיעטריקאווער 17
דורכגאנג זאכאדניא 52.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
נושעווסקער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד״ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	$4^{1}/_{2}$—$5^{1}/_{2}$
ד״ר כערשנער קינדער-קראנקה.	11-9, $4^{1}/_{2}$-3
ד״ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד״ר לוביטש הויט און געשלעכטס-קר.	$1^{1}/_{2}$—$12^{1}/_{2}$
ד״ר שמירגעלד נערווען און גמסטיגע [...]	2—1
ד״ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$1^{1}/_{2}$—$12^{1}/_{2}$
ד״ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
[...] שפרלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$4^{1}/_{2}$—$5^{1}/_{2}$

[...] אפעראציעס, שפראך-שטערונגען [...] קוואַרץ-לאמפ [...]
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.
ד״ר לאזשינסקי טאנדארזש [...]
[...] 6—3 1—10
[...]
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג

„Polski Kurjer Krawiecki"
Bronisław BRZOZOWSKI
Łódź, Żeromskiego 99, tel. 160-99
נעהמט אן זעמטליכע בעשטעלונגען, האט א שיינע [...] פאר מעסטען און זומער פאלטא 2.20 / 240 [...] 2.00 [...] פאר אבגעהמען 30 גר. / פאר אבשיקען 30 גר.

ווירקיג פאר לאדז און פראווינץ!
א גרויסער אויסוואהל פון פערשידענע ביכער פון אלע ווארשאווער פערלאגען, אויך פיעסען און פערשידענע לידער צו ביליגע פרייזען. אויך גיב איך א היים ביכער צו לעזען. כ׳קויף אויך אלטע ביכער און צאהל גוטע פרייזען. אויך בעקומטמען ביי מיר רעמארק׳ס בוך „אין מערב קיין נייעס״ צום פרייז נור 2.50 זל. אלעס צו בעקומען ביים צייטונגס פערקויפער וועלנארזש, אלט-שטאט 1

Z Wydawnictwa „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.